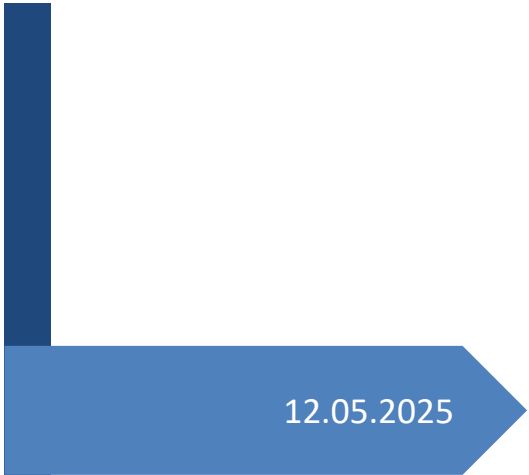
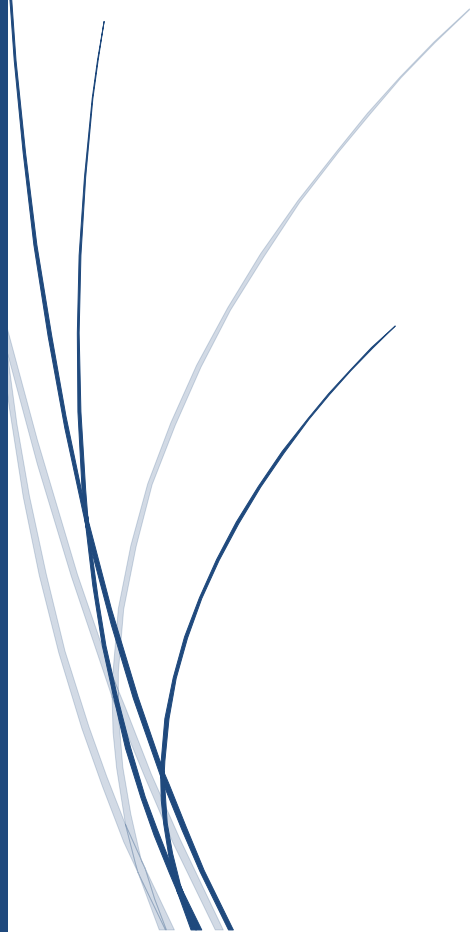

12.05.2025

Høringssvar

Fremtidens oppvekststruktur Rana
kommune

Skrevet av FAU ved Skonseng skole

Innhold

Liste over figurer	2
Liste over tabeller	2
Innledning	4
Om prosessen	5
Sammendrag av de viktigste momentene til hvorfor Skonseng skole må bestå	8
Bakteppet i oppvekststrukturdebatten	9
Våre betraktninger angående kriteriene i tabellene 6, 7, 8 og 9	11
Reisevei	11
Kommunens (feilslåtte) beregning av reisetid	12
Sentralisering i Norges fjerde største kommune	12
Sammenligning med andre steder i landet	14
Lokalmiljø og flerbruk	14
Idrett	14
Fritidsklubb	15
Korps	16
17. mai	16
Juletefest	16
Lokal tilhørighet og sosialt fellesskap	17
Tilgang til skolehelsetjeneste	18
Kvalitet for læring, mestring og utvikling	18
Rekruttering, bemanning og fagmiljøer	22
Hva med kommende kull?	26
Folkehelse	29
Reisevei	29
Barn med helseutfordringer	31
Samfunnsringvirkninger	31
Bosetting, tilflytting og attraktivitet	34
Hvordan jobber vi i Rana for å bygge attraktivitet?	35
Turisme	38
Barnets beste	38
Økonomien i forslagene	40

Viktige momenter vi ikke finner tilstrekkelig belyst i kommunens økonomiske grunnlag	45
Vårt svar vedrørende hvert alternativ.....	47
Alternativ 1 og 2	47
Alternativ 3 (9).....	48
Alternativ 4 (33).....	49
Alternativ 5 (34).....	49
Alternativ 6 (35).....	50
Alternativ 7 (36).....	50
Skolebygg og arealeffektivitet – vårt svar vedrørende mulighetsstudiene til Asplan Viak.....	53
Mulighet 0 (M0) Renovering eksisterende bygg	56
Mulighet 1 (M1) Delvis nybygg.....	58
Mulighet 4 (M4) Skonseng 1.-4. skole.....	58
Uteområder	59
En fremtidsrettet skolestruktur.....	60
Oppsummerende tanker	62
Spørsmål til kommuneadministrasjonen	63
Referanser	64

Liste over figurer

Figur 1 Skolekretsgrenser og resetider.....	11
Figur 2 Dagens skolestruktur i Rana	13
Figur 3 Elevtallsutvikling og prognoser – offentlig skole.....	25
Figur 4 Elevtallsutvikling og prognoser - detaljert.....	28
Figur 5 Satsningsområder i Rana kommune.....	32
Figur 6 Jordbrukseiendommer og skolekretser.....	33
Figur 7 10-punktsmodellen	37
Figur 8 Kostnadsnøkkel for Rana kommune.....	42

Liste over tabeller

Tabell 1 Lærertettheten ved offentlige grunnskoler i Rana	22
Tabell 2 Gruppestørrelse 2 ved de offentlige grunnskolene i Rana	23
Tabell 3 Lærernorm ved Skonseng skole de siste 10 årene.	26
Tabell 4 Viser elevtallet ved Skonseng, fordelt på de ulike trinnene skoleåret 2024/25.....	26

Tabell 5 Kommende førsteklassekull i Skonseng naturbarnehage	27
Tabell 6 Kommunens regnskap 2024 – Skonseng skole	43

Innledning

Vi viser til høringsnotatet om fremtidig oppvekststruktur i Rana kommune og ønsker med dette å gi vårt hørings svar vedrørende alternativene i høringsnotatet.

Som foreldre er det vår jobb og vårt hovedansvar, å oppdra trygge og resiliente barn. Barn som skal evne å stå stødig i en stadig skiftende og urolig verden. Slik vi kjenner foreldre-skole samarbeidet, og samarbeidet i foreldregruppa, og lokalmiljøets støttende funksjon, virker samtlige alternativer som legger ned eller reduserer Skonseng skole til småtrinnskole, å ha en ødeleggende effekt på våre viktigste arenaer i dette viktige ansvaret vi tok på oss da vi valgte å bli foreldre.

Vi håper at de med makt i denne prosessen tar seg tid å lese hele svaret, selv om det er langt. Vi håper innholdsfortegnelsen og den røde tråden i teksten gjør det enklere å navigere og finne tilbake til sentrale momenter.

I sammendraget er de aller viktigste momentene dratt frem, men de mister sin tyngde dersom dere ikke leser den faglige begrunnelsen som ligger bak. Både de sosiale forholdene og de samfunnsstrukturelle konsekvensene er belyst. Momentene er knyttet opp mot nasjonale føringer og lover, samt forskning vedrørende utdanning og viktige faktorer for barns utvikling og trivsel.

Dokumentet starter med en redegjøring av forholdene i dagens Skonseng skolekrets. Deretter vil vi ta for oss de ulike alternativene punktvis, og belyse disse etter beste evne.

I dette dokumentet vil vi konsekvent bruke begrepet skåre, i stedet for engelske score.

«Skriver du score eller skåre? – Skåre, selvsagt! Visste du ikke at dette er et norsk ord som engelskmennene har lånt fra norsk?» Ref. språkeksper Sylfest Ljomheim.

God lesing!

Om prosessen

Vi anerkjenner kommunens innsats for å skape en åpen og medvirkende prosess. Det har vært veldig positivt å kunne lese gjennom alle dokumenter som har blitt lagt ut på kommunens hjemmesider, og at det har blitt gjort så enkelt som mulig å finne disse ved å legge direktelenke på kommunens forside.

Vi ønsker også å takke kommunestyrepolitikere som forlenget kommunens arbeidstid med utredningen slik at det ble mer tid til å gjøre arbeid rundt barnets beste og utrede flere alternativ som viste mer kreativitet i løsningene.

Samtidig er en kritikk av prosessen den manglende kreativiteten i mulige løsninger. Det å legge ned skoler er intet nytt, og har blitt gjort i over 80 år her i Rana.

Høringsdokument 3 starter med å begrunne prosessen i kommunestyrets budsjettvedtak i desember 2023, der de ba «kommunedirektøren å legge frem en sak der en ser på behovet for skolebygg i Rana. Våren 2024 vedtok kommunestyret videre at en barnehage skal legges ned fra høsten 2025, og ba kommunedirektøren legge frem en ny og mer omfattende vurdering i denne saken.»

Dette er en vridning av sannheten. Ved valget høsten 2023 gikk samtlige partier i Rana på valg om å bevare dagens skolestruktur og fullføre skoleløftet. Da kommunedirektøren la frem kommunebudsjettet for 2024 og skisserte linjene frem til 2027, ble nedleggelsen av Skonseng skole trukket frem som den eneste bærekraftige løsningen.

DETTE mener vi er i brudd med lovverket og en fremgangsmåte som er medført unødvendig tung psykisk belastning for innbyggerne.

LUFS – Landslaget for nærmiljøskolen er en god støttespiller for å finne relevant informasjon i saker vedrørende skolenedleggelse. (LUFS, 2024) Der kan vi blant annet lese at:

1.	Det er ulovleg å leggje ned ein skule - eller ta bort årskull ved ein skule - som del av eit budsjettvedtak (Årsbudsjett /Økonomiplan)	Kommunelova §§ 14-4 og 14-5
2.	Å leggje ned ein skule - eller ta bort årskull ved ein skule - er å endre skulestrukturen (opptaksområda).	Opplæringslova. § 2-6 Innst. O. nr.70 (1997-98)
3.	Kommunen skal då fyrst skaffe seg heimel i sitt eige planverk: a. Kommuneplanen sin samfunnsdel med handlingsdel må eventuelt få føringar om å byrje arbeidet med å endre skulestrukturen. b. Deretter skal mogelege alternativ skulefagleg utgreiast og avvegast gjennom rullering av ny Kommune-delplan skule. c. Gjev vedteken Kommune-delplan då nye føringar om å leggje ned skular eller delar av skular, skal saka handsamast vidare etter regelverket om Kommunal forskrift.	Plan- og bygningslova §§ 3, 10 og 11

4.	a. Kommunen må no i sofall fremje ei nedleggingssak for kvar einskild skule som framlegget rører ved. Då gjeld • full konsekvensutgreiing (pedagogisk, samfunnsmessig og økonomisk). • brei høyringsrunde b. Administrasjonen må ogso arbeide ut framlegg til Kommunal forskrift, som gjer greie for dei nye opptaksområda. Det tyder • Førehandsvarsling når dei byrjar arbeidet med forskrifta. Der skal ein opne for innspel, opplyse om fristar m.v. • konsekvensanalyse Saksutgreiinga må ha grunnlag i kommunen sitt vedtekne planverk - og innehalde skulefagleg omtale og vurdering av mogelege konsekvensar av endra opptaksområde. • høyringsrunde ○ Foreldreråd og Samarbeidsutval ved dei skulane forskrifta rører ved. ○ fagforeiningane til lærarar og andre tilsette. ○ Lag og organisasjonar i nærmiljøet ○ Det er eit demokratisk krav og sedvane at kommunen skipar til folkemøte i dei lokalsamfunna endringane gjeld. Resultatet av høyringane skal innarbeidast og takast omsyn til ved den vidare handsaminga.	Forvaltingslova kap.VII Kommunelova § 13-1 Folkehelselova Forvaltingslova § 37 Plan- og bygningslova §§ 3, 10 og 11 Barnets Beste Opplæringslova Udir-2-2012 Udir rundskriv - 01.08.24 Ot.prp. 46 Hovudavtale Avtale om medraderett Innst. O. nr.70
5.	Kommunale organ har fyrst no grunnlag for å gå vidare med a. saka (ene) om nedlegging av skulen (ane) b. framlegget til Forskrift og slutthandsame sakene i: • skulestyre (oppvekstutval e.l.) • andre nemnder og utval • kommunestyret c. Kommunen skal deretter gjere einskildvedtak om skuleplass for kvar elev som vert omfatta av ny Forskrift.	Kommunen sitt eige reglement Forvaltingslova Opplæringslova Ny Forskrift
6.	Fyrst når klagefristar m.v. er ute, kan kommunen på lovleg vis setje nedlegging og Forskrift i verk – ved å gjere endringar i Årsbudsjett og/eller Økonomiplan	Kommunelova §§ 14-4 og 14-5

Med utgangspunkt i dette mener vi at

- Kommunen har brutt alle plikter i punkt 3.
- Punkt 4a er delvis brutt. Forslagene som berører den enkelte skole er meget sauset sammen og vanskelig å gi tilbakemelding på.
- Punkt 4b, underpunkt 1 og 3 er overholdt, men underpunkt 2 er brutt.
- Punkt 5a-c og punkt 6 ligger frem i tid, og tiden vil vise hvordan dette arbeidet blir.

Før vi går videre ønsker vi igjen å rekke en stor takk til kommunestyret som krevde en bedre utredet sak før nedleggelse kunne vedtas. Men kan vi alle enes om at måten denne prosessen ble startet på skapte enorm uro i kommunens innbyggere og fight-or-flight-responsen ble aktivert og har vært vedvarende i to og et halvt år nå? Det er enormt belastende og har medført psykisk uhelse hos flere av de berørte, både barn og foreldre. Når en skolestruktursak kommer på banen om 5, 10 eller 20 år, kan administrasjonen og kommunestyret ha tatt lærdom og begynne prosessen med å

1. Synliggjøre prosessen i kommuneplanens samfunnsdel, og ta kontroll over initiativet og informere innbyggerne om at denne prosessen vil ta flere år, og vil bestå av flere medvirkningspunkter og en bred høringsrunde eller flere. Innbyggerne trenger å bli informert om hva veien videre vil bli, og ikke kastet under bussen som kommunedirektøren gjorde i 2023.
2. Kommuneadministrasjonen bør forholde seg til de politiske føringene som ligger til grunn. Dersom de mener en skolenedleggelse eller flere er enormt økonomisk gunstig, bør det selvfølgelig inkluderes, men det kan ikke være utgangspunktet for hele prosessen når de politiske føringene bestrider dette.
3. Kommunedirektøren bør forholde seg nøytral, og unngå hersketeknikker og manipulerende ordvalg som «ha mot til» og «håpe på et mirakel». Vi innbyggere opplever å bli latterliggjort og bagatellisert i møte med kommuneadministrasjonen, og det har gjort at stadig flere mister tilliten til systemet og de som sitter med makta til å forvalte fellesskapets midler. Kommunestyret kan ikke tillate en kommuneledelse som skaper mistillit og bidrar til politikerforakt. Vi skriver ikke dette for å være ondsinnet, men for å løfte frem et alvorlig problem i Rana, et problem vi må adressere for å snu trenden.

De siste 10 årene har det vært to store, opprivende skolestruktursaker i Rana, der pågående sak også er mer omfattende og inkluderer også barnehagene og andre opplærings- og kulturelle tilbud. Inneværende prosess er bedre enn forrige, men vi har fortsatt stort forbedringspotensial.

Forrige runde trakk FAUene og fagforeningene seg ut av samarbeidet med kommunen i protest. Veiene prosessene tok var dårlig pedagogisk forankret og i konflikt med barnets beste. Det samme ser vi denne gangen, men nå trekker vi oss ikke ut i protest. Vi står med sterke stemmer og de stemmene vil vare flere år fremover så lenge valg tas som er i konflikt med barnets beste og pedagogiske hensyn.

Det er ikke akseptabelt at kommunestyret har vedtatt å unnlate en skikkelig evaluering av forrige store skolestruktursak, før neste tas. Budsjettsprekken MÅ frem. De faktiske utfordringene MÅ løftes frem sammen med fordelene. Dette er saker som i aller høyeste grad er relevante før vi vedtar neste store endring. Vi MÅ lære av historien og ta bedre valg. Kommuneledelsen legger sin stolthet i å ta godt informerte valg, basert på grundige utredninger. Vis oss at dette også gjelder oppvekst, ikke kun investeringer i infrastruktur og næringsliv.

Uansett hvilke valg som tas, så må skolen på Skonseng bestå så lenge elevtallet tilsier det. Avstandene er for store. De sosiale kostandene er for store. Konsekvensene er for store. Dersom det ikke finnes vilje til å satse på og utvikle den offentlige skolen, så må vi ha en ordentlig utredning og samtale om muligheten for privat skole. Dette er ikke i konflikt med de alternativene som er ute på høring nå.

Dersom det skulle herske noen tvil: 88 elever i 2040 er ikke for få, og gir dere oss stabiliteten til å drive lokalmiljøutvikling skal vi gjøre disse prognosene til skamme!

Sammendrag av de viktigste momentene til hvorfor Skonseng skole må bestå

Skonseng skole er mer enn bare en skole – den er en del av et levende lokalsamfunn som gir gode oppvekstvilkår for den kommende generasjon, og verdige livsvilkår for den eldre garde som kan nyte alderdommen omgitt av sine kjære, i de hjem de har brukt et liv på å bygge opp og utvikle.

Gjennom dette høringsvaret vil vi vise og argumentere for hvorfor en nedleggelse er unødvendig og direkte skadelig, både på kort og lang sikt.

Her er hovedgrunnene til at Skonseng skole må bestå:

- Reiseveien alene er grunn for å beholde skolen i denne kretsen. Skonseng skolekrets er den mest langstrakte i hele Rana. Barna i skolekretsen har allerede de lengste skoleveiene i kommunen, bare slått av de øverst i Dunderlandsdalen. En nedlegging av Skonseng skole vil øke reisetiden med 1.5 time hver dag. Dette er tapt fritid, som tilsvarer en økning av skoleåret på drøye 25 % for samtlige barn i kretsen. Dette vil gå direkte utover barns helse, trivsel og læring.
- En nedleggelse, og med det større avstand mellom skole og hjem, vil vanskeliggjøre foreldrenes rolle som støttespillere og vår evne til å følge opp egne barns sosiale tilknytning og deltagelse med klassekamerater på fritiden.
- Nærhet og relasjoner betyr alt for barns trivsel og utvikling, særlig for de mest sårbare. Det mister vi hvis barna flyttes til skoler langt unna hjemstedet. Opplæringsloven § 8-1 første ledd lovfester det som blir kalt nærscoleprinsippet, og gir alle barn rett til å gå på én bestemt skole: *«Grunnskoleelevene har rett til å gå på den skolen som ligger nærmest eller ved den skolen i nærmiljøet som de sokner til.»* Vil kommunestyrepolitikerne med god samvittighet omdefinere vår nærscole til å ligge 11-41 km unna hjemstedet? Dvs. barna lengst unna, helt ned i første klasse, vil få rett til borteboerstipend. Er det virkelig så dårlig stelt økonomisk i Rana at vi må ofre deres rett på likeverdige oppvekstvilkår?
- Skonseng er en vekstbygd i Rana. Her er det tilflytting, unge familier, aktivitet og framtid. Barnefamilier ønsker å etablere seg her – det viser både tall og utvikling. Da må kommunen ta ansvar for å sikre skoledrift og videreutvikle tilbudet, ikke la det forfalle. Skolen fungerer godt, med tett samarbeid med barnehagen og en sterk tilknytning til nærmiljøet.
- Skolen er hjertet i bygda, og en essensiell ramme for fritidsaktiviteter, dugnad, feiringer og fellesskap – alt det som gir barn tilhørighet og trygghet.
- Hvis fritt skolevalg skal være reelt, må det finnes et mangfold av offentlige skoletilbud – også for dem som trenger et mindre og tryggere miljø. Skonseng skole, sammen med Utskarpen, er de siste offentlige grendeskolene i Rana. Det særegne ved en grendeskole er at de fungerer som kulturbærere for jordbruket, med nært samarbeid med de omliggende gårdene. Skolene ved Skonseng og Utskarpen kan enkelt benytte de ressursene i undervisningen, uten omstendig transport av elever. Med den stadig mer anstrengte skoleøkonomien vil slike turer bli uaktuelt når elevene flyttes 11-14 km unna gårdene.
- Skonseng med omegn støtter opp under kommunens egne mål, om levende bygder, matproduksjon og lokal verdiskaping.
- En nedleggelse truer rekruttering til landbruk og frivillighet.
- Den stadige trusselen om nedleggelse svekker hele grunnlaget for videre utvikling i bygda.

- De økonomiske gevinstene er uklare, og det er ikke dokumentert at det faktisk vil lønne seg – hverken på kort eller lang sikt.
- Kommunen har handlingsrom, med stort overskudd i 2024. Dette handler ikke om økonomisk krise, men om politiske valg.

Bakteppet i oppvekststrukturdebatten

I kommuneplan 2024-2036 Rana kommune trekker kommunen frem følgende fortrinn:

(Rana kommune, 2024)

- Moderne grunnskoler, videregående skole og idrettsanlegg
- Bredt spekter av attraktive kulturtilbud året rundt
- Nærhet til fantastiske natur- og friluftsmuligheter
- Verdifulle landskap og naturtyper
- Frodig kulturlandskap for reindrift og landbruk
- Livskraftige bygde- og lokalsamfunn
- Sterk frivillig sektor og dugnadsånd
- Godt samarbeid mellom næringsliv, frivillighet og kommune

Det gjenstår tre grunnskoler i skoleløftet. Alle tre har sentrale lokasjoner som umuliggjør nedlegging uten vesentlig forringelse av skoletilbudet og oppvekstsvilkårene til barna berørt.

- Lyngheim skole er mottaksskole og kan ikke legges ned uten å destabilisere/ødelegge dette viktige fagmiljøet. Dersom Mo skal fortsette å utvikles som by bør ikke sentrumsskolen legges ned.
- Skonseng skole ligger ved knutepunktet mellom fire langstrakte dalfører og er et resultat av sentralisering fra 1964 til 1997. Barna lengst inni dalførene har 30-20 km reisevei, en reisevei som øker med ytterligere 11-14 km ved videre sentralisering. Deres tilknytning til lokalmiljøet og medelever, vil svekkes betraktelig ved så lange avstander som det legges opp til i alle forslagene der Skonseng skole legges ned. Videre vil dette svekke bolysten og oppvekstsvilkårene i de berørte områdene, noe som igjen får alvorlige konsekvenser for barna og familiene som blir igjen, samt for drift av jordbrukseiendommene og matproduksjonen i området.
- Storforshei skole ligger i kommunens største tettsted utenfor bydelene, og gir utdanning til elever helt opp til Elvmøthei, 40 km opp mot Saltfjellet. Også på Elvmøthei drives det jordbruk og neste generasjon ønsker å ta over, men de kan ikke sende sine 13åringer ned til Rana U for å fullføre grunnskoleutdanningen, så det rår usikkerhet hvorvidt dette er mulig.

Rana kommune har vist stor investeringsvilje overfor næringsprosjekter som dypvannskai, flyplass og grønne industrisatsinger, fremtiden i Rana er avhengig av at den samme viljen vises i utdanningssektoren. Skoleløftet Rana har gjennomført de siste årene har vært et viktig, og riktig, steg i den retningen, men vi kan ikke kjipes på kronene når de siste tre skolene skal løftes de også. Når nedleggingskostnadene for Skonseng skole er nesten halvparten av summen som trengs for full renovering – og lokalsamfunnet i tillegg kan bidra med dugnad for å senke utgiftene – virker det lite

samfunnsnyttig å ikke styrke nærmiljøet for tilnærmet samme beløp. Det vil heller fostre politiker- og kommuneforakt.

Vi ønsker også å minne alle politiske parti som leser dette høringssvaret at samtlige parti lovte før kommunevalget i 2023 at skolestrukturen skulle bestå. Dere visste elevtallsutviklingen i 2023, og fraværet av vekst som følge av Freyrs etablering kan ikke brukes som rettfærdiggjørelse for å bryte dette løftet nå. Dersom kommunestyrets politikere bryter valgløftet, er det et alvorlig svik mot kommunens innbyggere og vil skade en allerede tynn tillit til de folkevalgte.

Rana er Norges fjerde største kommune i areal, noe som de langstrakte skolekretsene i distriktene bærer preg av. Vår geografi og demografi krever politiske beslutninger med forståelse for geografiske forhold og de dyptgående samfunnskonsekvensene av videre sentralisering. Skolen er ikke bare et sted for undervisning og dannelse, men en forutsetning for bosetting, næringsliv og et levende lokalsamfunn. Hvis kommunen mener alvor med sine vekstambisjoner, må dette også gjenspeiles i skolepolitikken.

Våre betraktninger angående kriteriene i tabellene 6, 7, 8 og 9

Reisevei

Det er ikke å komme bort fra at reisevei er en av de fremste årsakene til at Skonseng skole må bestå.

Dagens Skonseng skolekrets er den mest langstrakte skolekretsen i Rana, og strekker seg 30 km ut mot kysten (Langvassgrenda), 20 km opp mot Svartisen (Svartisdalen) og Rausandaksla (Bjynnvassdalen), og 20 km opp mot svenskegrensa (Plurdalen). Alle barna i disse fire dalstrøkene må fraktes ned til knutepunktet Røssvoll før de kan skysses enten sørover langs E6 til Selfors (11 km) eller nordover langs E6 til Storforshei (14 km). Dersom barna fra øvre Plurdalen skal fraktes over Plurdalsveien er avstanden hjem-skole 23 km. Skal Plurdalsbarna over Granheia må de fraktes rundt flyplassen, og får en økning i skolevei på 15 km, ifølge Google Maps, som da har valgt rute ned Steinbekkhaugen, og reell vei blir lengre.

Figur 1 Viser dagens skolekretsgrenser. Kilde er kommunens egne vedlegg til høringsnotatutkast 2. Her var det en feil i skolekretsgrensen mellom Storforshei og Skonseng. Dette er korrigert med rød linje. De oransje linjene viser reisevei til dagens elever. De blå linjene viser reisevei fra de gårdene der det i dag drives, men er bl.a. i påvente av generasjonsskifte (med forhåpentligvis barnefamilier som vil overta). De sorte prikkene viser dagens offentlige skoler, de mørkerøde viser dagens private skoler.

Det kan være lett å se seg blind på disse avstandene, og tenke at det gikk godt å flytte Dalsgrenda-elevene til Hauknes og Alteren-elevene til Båsmoen, så dette skal også gå fint. Husk da at for Dalsgrenda-elevene var økningen i reisevei på 6,7 km, der barna fra Skamdalen hadde 5,2 km inn til knutepunktet, og barna fra Øverdalen 4,7 km, som gir en total reisevei på 12 km for de lengst unna. Likeledes medførte nedstengingen av Alteren skole en økt reisevei på 4,7 km. Barna som bor lengst unna i denne skolekretsen, de ved Snefjellå gård, har til Båsmoen skole en reisevei på 17 km.

Ingen av disse kommer i nærheten av hverken økningen i, eller den totale reiseveien til barna i dagens Skonseng skolekrets. **For å sammenligne avstander er det likestilt med å legge ned Korgen barneskole og kjøre elevene fra Korgen sentrum til Lyngheim for å få grunnskoleutdanning.**

Like viktig å få frem er ansvarsvakuemet på bussen, der ingen voksne er til stede for å fange opp og veilede barna i konfrontasjoner som måtte oppstå. Tiden barna er i dette vakuemet vil bli betydelig lengre ved 11-14 km økning i skolevei. For å avbøte konsekvensene dette har for det psykososiale miljøet til barna, og konsekvensene det har for deres trygge oppvekstvilkår, burde det utredes ulike tiltak som reduserer ansvarsvakuemet. Samt de økonomiske konsekvensene av disse. Dette har vi ikke sett noe til enda, og må ligge til grunn før kommunestyret fatter sitt vedtak.

Kommunens (feilslåtte) beregning av reisetid

Kommunen har anslått en økt reisetid på 20-30 minutter basert på eksisterende rutetabeller. Vi ønsker å drøfte en annen vinkling på dette, som må løftes frem i utredningen:

Vi som har reist med skolebuss på over 11-14 kilometers avstander, langs E6 store deler av veien, vet at den reelle reisetiden var omlag 45 minutter. Ja, bussen kan følge fartsgrensa i lengre strekninger, men det vil bli små stopp og henting av barn langs veien. Dette medfører at den totale økte transporttiden for barna vil omtrentlig være 1,5 time per dag. Denne økningen tilsvarer 48 ekstra skoledager i året. Altså vil de litt over 100 barna i dagens Skonseng skolekrets få beslaglagt fritid tilsvarende i overkant av 25 % av et ordinært skoleår. Skoleåret vil bli 125 % av det det er i dag.

Dersom Plurdalsbarna skal fraktes over Plurdalsveien eller Granheiveien er det viktig å løfte frem at disse veiene er i svært dårlig stand, da de er meget smale og sterkt preget av tælahiv, og uten nødvendig sikring enkelte steder. Sjøførene til Boreal har enkelte år nektet å kjøre disse veiene, i tillegg til Øverdalsveien, med grunn i sjøførenes arbeidsmiljø og sikkerhet. Hvor stabil vil busstilbudet til barna bli? Hvor mye ekstra tid vil gå med hver vei på grunn av vanskelige kjøreforhold?

Så er det noe med anbudene og effektivisering av busstransport. Skal Plurdalsbarna også være med og hente barneskoleelevene i Villen, Ildgruben og Brennåsen? Da øker reisetiden drastisk. Dette mangler det utredning på, og er noe vi håper Boreal og Nordland fylkeskommune uttaler seg om ila. høringsperioden.

Dersom noen er usikker på hva som menes med reisetid, er Udirs definisjon at reisetid én vei betyr gangtid mellom hjem (utgangsdør) og påstigningssted + ventetid ved påstigningssted + reisetid fra påstigningssted til skole + gangtid til skolen (inngangsdør).

Sentralisering i Norges fjerde største kommune

Mo i Rana er Nord-Norges fjerde største by, som ligger i Norges fjerde største kommune.

Skolestrukturen i Rana bærer allerede preg av sterk sentralisering. Å planlegge for videre sentralisering er uklokt, og kan ikke forsvares som et grep for å bedre skoletilbudet til de berørte elevene.

Figur 2 er hentet fra Rana kommunes egne hjemmesider, og viser dagens skolestruktur i kommunen.

La oss fortsette å hamre inn at på Skonseng er det ikke et fåtall elever, det er over 100 elever som vil få markant nedgang i tilgjengelig fritid og mulighet til å oppleve sosial tilhørighet på fritiden.

Rana kommune har gjennom flere tiår gjennomført en rekke skolenedleggelser:

- Ukjent årstall, Straumbygda skole ble lagt ned.
- Høsten '64 ble Langfjell skole lagt ned.
- Høsten '89 ble Langneset skole lagt ned.
- Høsten '95 ble Langvassgrenda skole lagt ned, med 3 elever forgående skoleår.
- Høsten '97 ble Røvassdalen skole lagt ned, med 14 elever forgående skoleår.
- Høsten '04 ble Storrullen skole lagt ned, med 17 elever forgående skoleår, og Grønfjelldal skole, med 8 elever forgående skoleår.
- Høsten '16 ble Dalsgrenda skole lagt ned, med 56 elever forgående skoleår.
Samme høst ble Båsmo ungdomsskole, Selfors ungdomsskole, Gruben ungdomsskole og Mo Ungdomsskole lagt ned og slått sammen i Rana ungdomsskole.
- Høsten '18 ble Alteren skole lagt ned, med 54 elever forgående skoleår.

Som Jan Erik Furunes skrev i helgetanker mai 2023, har Ranaskolen vært gjennom flere store utfordringer og endringer, og tidens elever og foreldre var reaksjonære som tok feil, mens styresmaktene i kommunen var radikale og tok de riktige valgene for en robust fremtidsrettet struktur. (Furunes, u.d.)

Vi er enige med Furunes i at Ranaskolen har hatt en god utvikling sett i et 80års perspektiv. Rana kommunes ledelse har gjort store strukturelle grep, og trenden er at stadig større skoler må legges ned med begrunnelse i fall i elevtall og styrking av fagmiljø. Men er det klokt å gjøre videre strukturelle grep før effektene av forrige store omkalfatring ble gjennomført?

Dagens Skonseng skolekrets er resultatet av 4 sammenslåtte skolekretser. Det er ikke forsvarlig å øke reiseveien til elevene i distriktet enda mer.

For kun få år siden opererte fylkeskommunen med gitte maksgrenser for akseptabel reisetid. Elever i barneskoler skulle ha maks 45 minutters reisetid med offentlig transport, mens ungdomsskoleelever kunne ha inntil 60 minutters reisetid. Dette ble så endret til kun «akseptabel reisetid», fordi med økt sentralisering av skoletilbudet ble de gamle maksgrensene vanskelig å opprettholde. Betyr dette at

endringen er til barnas beste? Eller er det et nødvendig onde et fåtall elever skal tåle for at kommunens økonomiske prioriteringer skal bli møtt?

Sammenligning med andre steder i landet

Å se de foreslåtte strukturendringene i Rana opp mot endringene andre steder i landet kan være interessant for å heve blikket og få de foreslåtte endringene satt i perspektiv. Sammenlignet med skolestrukturdebattene i Tromsø, Målselv og Bodø er det ingen av de nevnte kommunene som vurderer en så stor økning i reisevei, med en så enorm total reisevei, for så mange barneskolebarn som det Rana gjør.

Lokalmiljø og flerbruk

Skolebygget står svært sjeldent tomt. Alle ukedager er det stappfullt av liv og aktivitet. Det er ikke nok timer tilgjengelig i gymsal og samfunnshus til å dekke all etterspørselen, og den fungerer som storstue alle døgnet våkne timer. I helgene er det alt fra:

Idrett

Skonseng ungdomslag vil selv skrive et grundig svar om sin bruk av bygget, og hvor essensielt det er for driften til idrettslaget. Vi vil her kun ramse opp aktivitetene, med små variasjoner fra år til år grunnet variasjoner mellom kullene og engasjementet til deres foreldre.

- Skigruppa bruker gymsalen til styrketrening og øvelser, samt lokale for storsamlinger i forbindelse med cuprenn når Emilmyra blir for lite.
- Fotball bruker gymsalen til treninger for sine (per i år) 4 lag, men det er ikke nok gymsaltid tilgjengelig, så de må leie tid i andre haller rundt om i Rana. Noe som medfører mer kjøring og logistikk for foreldrene.
- Barneidrett for 1-3 åringer, 4-5 åringer, og 1.-4. klasse.
- Det har blitt arbeidet med en langsiktig plan for å starte opp og drifte Allidrett, med tilbud for 1.-7. klasse, muligens ungdomsskoleelever etter hvert som kullene flyttes oppover i skolesystemet. Som alt annet er vi avhengige av engasjerte foreldre.

I tillegg til ungdomslagets bruk er det rift om tidene i gymsalen til andre grupper som bl.a. old boys-fotball og hønetroppen (styrke og aerobic for bøgda kvinner).

Vil det være plass til aktiviteten vår ved andre gymsaler/haller i kommunen? Hva blir de økte kostandene for idrettslaget og enkeltfamilien? Vil alle barna som i dag kan benytte seg av tilbudet få plass ved andre tilbud? Vil foreldrene deres ha kapasitet til å bedrive den økte logistikken og transportvirksomheten?

Fritidsklubb

Vi på Skonseng merker oss at i ett av forslagene er det fremmet forslag om fritidsklubb som bøtende tiltak på tap av skole.

Vi har i mange år hatt en bra fritidsklubb som er drevet på frivillighet og dugnad. Denne har lokaler i kjelleren til skolen.

- Menes det at vi skal få beholde denne fritidsklubben selv om skolen legges ned?
- Dersom skolebygget vedtas solgt på det åpne markedet, hvordan skal kommunen gi oss lokaler til å drive fritidsklubb?
- Er det tenkt at vi skal få en offentlig drevet fritidsklubb likt Gruben og Ytteren, og hvordan er det økonomisk gunstig når vi skal spare mest mulig i oppvekst og kultur-sektoren for å omdisponere midler til helse og omsorg/mestring?

Vi setter pris på tanken, men det er mye viktigere for samholdet i lokalmiljøet å få beholde skolen, og det er mer økonomisk gunstig for kommunen at fritidsklubben driftes frivillig.

Kommunedirektøren har ved flere anledninger uttalt at innbyggere får stadig høyere forventinger til tjenestene levert av kommunen, og at når kommunens økonomiske rammer endres og utgiftsbehovet skiftes over til et økt behov hos helse og mestring, så må måten kommunen leverer sine tjenester endres. Dette er vi enige i, og dersom vi får beholde skolen på Skonseng er lokalmiljøet, er både innbyggerne og lokale bedrifter, klare for å øke innsatsen gjennom dugnad og frivillighet for å fortsette å sikre et solid skoletilbud. Vi ønsker å bidra, og engasjementet er stort, men dette engasjementet vil ikke følge med over til andre skoler.

I dagens Skonseng skolekrets er det flere elever som bor 20-30 km unna skolen. Ny skole vil være 30-44 km unna, på andre siden av et fjell, og det vanskeliggjør deltagelse, frivillighet og engasjement både hos elever og foreldre.

På folkemøtet vi holdt 27. februar fremmet vi det faktum at Skonseng skolekrets ikke er én bygd, men ei samling av flere bygder som samarbeider. Vi er et levende bygdesamfunn der folk kjenner hverandre på tvers av dalfører og generasjoner. Her bor barn, foreldre, besteforeldre, tanter og onkler, nye naboer og gamle venner – og det nære fellesskapet gjør at vi får hverdagen til å gå opp. Vi hjelper hverandre og stiller opp når noen trenger det.

Dette samspillet mellom folk – bønder, småbarnsfamilier, eldre og frivillige – har kjempestor verdi. Videre sentralisering tar fra oss det viktigste vi har: fellesskapet, nærheten og tryggheten. Uten disse grunnpillarene er det ikke lenger et levende lokalsamfunn, og vi mister en viktig dimensjon i livene våre.

«Alle barn og unge har rett til en trygg oppvekst. Barn har krav på gode omsorgspersoner, og det er foreldrenes ansvar å gi barna trygghet, omsorg og kjærlighet. Foreldrene skal gi følelsesmessig støtte, møte barnas ulike behov og utvikle positive relasjoner til barna.

Gjennom gode samspill med foreldrene får barna et godt fundament å utvikle seg på, slik at de kan leve gode liv, takle motgang og etter hvert klare seg selv. (Fafo-rapport, foreldrestøttestrategien)» (Bufdir, 2025)

Korps

Dersom Skonseng skole legges ned mister Skonseng skole og ungdomskorps sitt rekrutteringsgrunnlag. Rekrutteringen blir vanskeligere og mest sannsynlig vil korpset legges ned. Dersom samfunnshuset selges mister korpset sitt øvings- og instrumentlagringslokale.

17. mai

Dersom vi mister skolen og Samfunnshuset, hvor skal vi samles for å feire 17. mai? Hvert år fyller vi gymsal og de tre klasserommene i samfunnshusdelen, samt bruker hele skolegården til to utsalgssteder, leker og mange bord der folk sitter. Vi fyller også Gammelskola på andre siden av veien. Hvor skal vi alle få plass? Planlegges det med at vi skal få plass nede sammen med Selfors? Skal vi dele oss opp og gjenoppta små feiringer rundt om på de nedlagte grendeskolene, med rom for 50-70 mennesker og ikke 300-400? Vi har lagt ned mye arbeid i å utvikle et solid og bærekraftig arrangement som trenger alle foreldre i alle trinn til å bidra i dugnaden for å klare gjennomføringen. Det er godt over 100 frivillige engasjert, og 350 til 400 mennesker deltar i feiringen på selve dagen. Hvordan skal vi klare å holde liv i tradisjonen når FAU og foreldrene forsvinner fra bygda og i verste fall spres over flere skolekretser?

Planlegges det med at vi skal få beholde Samfunnshusdelen? I så fall, hvem skal ta regninga for vedlikehold? Skal Samfunnshuset SA få kjøpe Samfunnshusdelen, men med hvilke midler skal vedlikeholde gjøres? Hva skjer da med resten av skolebygget? Skal det få forfalle? Skal kommunen dele opp tomten og selge resten til utbygging? Hva skjer da med skolegården og det arealet vi bruker der, daglig? Hvem vil være interessert i å kjøpe en flik av ei tomt? Hva skjer med verdien? Blir innsparingen da verdt de sosiale og samfunnsstrukturelle kostandene?

Skal kommunen fortsette å eie tomten og Samfunnshuset SA få disponere delen de har sameie i? Skal kommunen da påkoste vedlikehold? Vil den gamle skoledelen forfalle, stå tom og ubrukt? Hva blir innsparingen til kommunen ved å legge ned skolen når vedlikehold fortsatt må gjøres? Blir innsparingen da verdt de sosiale og samfunnsstrukturelle kostandene?

Juletreff

Hvert år samles 80+ bøgdeværingene til juletreff på skola. FAU har gått til innkjøp av et 3 m stort tre til gymsalen, som vi rigger til siste skoleuke før jul, og de bruker i sine fellessamlinger den uka. Vi arrangerer åresalg der inntjeningen går til innkjøp av utstyr til barna ved skolen. Vi har pianist i bygda som kommer og spiller opp til sang og et meget godt samarbeid med menighetsrådet som sammen med FAU skaper et sømløst og trivelig arrangement til glede for barn og voksne. Mister vi dette samlingspunktet, denne tradisjonen?

Må vi nedskalere arrangementet for å dele oss opp på de ulike grendehusene og menighetshusene igjen, og dermed ekskludere de det fysisk ikke er rom til? Samfunnshuset er vår storstue, der vi alle kan samles og barna få møte vennene sine på tvers av grendene som sokner dit. Det er rom til oss alle. Hvor vil det være rom til oss når kommunen selger skolebygget?

Vi opplever at kommunen bit for bit, over 80 år nå, har frarøvet oss vårt fellesskap, vår identitet. At kommunen, for å drive mest mulig økonomisk lønnsomt (som er alle i høyblokk i byen), fjerner folkesjela og de lyspunktene vi har i tilværelsen. Vårt fellesskap og livsgledegrunnlag fjernes bit for bit, og dette kan vi aldri tilgi kommunen. Vi på Skonseng og Storforshei har mistet 5 skoler allerede, skal vi virkelig ofres totalt? Først Skonseng, så ungdomsskoledelen ved Storforshei få år etter?

Lokal tilhørighet og sosialt fellesskap

Dersom vi mister Skonseng skole, vil vi enten flyttes samlet til én skole, eller splittes i to eller tre. Verst av disse er tredelingen, men også todelingen medfører en betydelig svekking av fellesskapet og oppvekstvilkårene til barna våre.

Dersom vi flyttes samlet til Selfors, hvordan vil dette påvirke vår tilhørighet til skolen og de tradisjonene norsk skole skal være kulturbærer av? Vi faller utenfor det store fellesskapet, og vil ikke lenger ha 17. maitog sammen med hele skolen og lokalmiljøet.

Verre blir alt dette ved oppdeling av skolekretser. Da mister vi de tette båndene mellom grendene som i alle år har samarbeidet om kultur og oppvekstvilkår, om livsvilkår. Vi mister tilhørigheten med andre mennesker som har gjort de samme verdivalgene som oss.

Flere politiske målsetninger handler om å gjøre fritidstilbud tilgjengelig for flere, slik at alle i Norge, uavhengig av sosiale og økonomiske forutsetninger, skal kunne ta del i idretten og det sosiale fellesskapet. Hvordan påvirkes denne målsetningen av å fjerne et så tilgjengelig bygg med sine varierte tilbud?

Når dere ser helheten, håper vi dere forstår hvor dyptgående konsekvensene blir dersom Skonseng skole legges ned.

Skolenedleggelsen vil gå hardt utover både barna, bygda og fellesskapet. Skolen er mer enn bare skolebygget – den er hjertet i nærmiljøet. Den betyr alt for barns sosiale utvikling, for foreldresamarbeid, og for det frivillige livet som holder bygda levende.

Uten skolen forsvinner mye av det som skaper fellesskap – slik vi allerede har utdypet i avsnittene over, som 17. mai-feiring, juletreff, cuprenn, fotball, barneidrett, skiskyting og ungdomslagets aktiviteter. Alt dette drives i dag på dugnad, med skolen som naturlig samlingspunkt. Når avstanden til skolen øker, svekkes dette engasjementet – slik vi allerede ser når barna flyttes over til ungdomsskolen på Storforshei. Foreldregrupper som tidligere var aktive som natteravner og arrangementskomiteer, mister tilknytning og engasjement når skolen flyttes ut av nærmiljøet.

Lang skolevei påvirker ikke bare barnas hverdag, men også deres muligheter for sosial tilhørighet. Færre spontane treff, mindre deltakelse i fritidsaktiviteter og økt sosial ulikhet vil være en direkte konsekvens. Vi som foreldre har også begrenset kapasitet. Mange av oss er på jobb fra åtte til fire – noen pendler til byen, noen til Storforshei, og noen driver gård eller annen næringsvirksomhet her i bygda. Vi har ikke mulighet til å kjøre fram og tilbake flere ganger om dagen, særlig ikke med flere barn og andre forpliktelser. Det betyr at barna våre ikke får de samme mulighetene til å være med i fellesskapet som sine klassekamerater. Denne utviklingen og belastningen kan vi ikke akseptere.

Tilgang til skolehelsetjeneste

Dette punkt virker å være greit vurdert i alle alternativer, og vi ser ingen grunn til å bruke tid på greie mer ut om vår mening rundt dette.

Kvalitet for læring, mestring og utvikling

I høringsnotatet står det at man i vurderingen av kvalitet i hovedsak har forholdt seg til langsiktige perspektiver, og valgt å legge mindre vekt på kortsiktige konsekvenser – som at en skole kan bli overfylt og miste fleksibilitet i en overgangsperiode på to år. Det er svært problematisk. For barna det gjelder, er dette ikke bare en «fase» – det er deres skolehverdag. Noen har allerede vært gjennom koronastengte skoler. Å legge opp til enda flere år med uforutsigbarhet og svekket læringsmiljø er ikke forsvarlig. Begrunnelsen om at «det vil gå seg til» som følge av demografiske utviklingstrekk er rett og slett uansvarlig. Kommunen baserer seg på antakelser om framtiden, men konsekvensene for barna skjer her og nå. Å gjennomføre strukturelle endringer på bekostning av barns trygghet og læringsmiljø, basert på et mulig fremtidsscenario, er ikke en risiko man kan pålegge barn ned i femårsalder.

I samme dokument står det at større skoler gir bedre tilgang til pedagoger, vikarer, støttetjenester og større fleksibilitet. Men kvalitet i skolen handler om mer enn størrelse og tilgang på ressurser. Barn lærer og trives på forskjellige måter, og for mange er et mindre, oversiktlig skolemiljø positivt for både læring og trivsel. De mest sårbare barna, de som trenger trygghet, forutsigbarhet og voksne som ser dem hver dag, må også ha en plass i den offentlige skolen. Når valget i praksis bare står mellom store, effektive enheter, risikerer vi at noen faller utenfor. Da er ikke fritt skolevalg reelt, og vi legger til rette for enda større sosiale forskjeller.

I tillegg til elevenes situasjon, må også de ansattes perspektiv løftes frem. På lik linje med barn har også voksne ulike preferanser, ikke alle ønsker å jobbe på en stor skole med mange elever. I en tid der arbeidsbelastningen for lærere øker, kan et mindre og mer oversiktlig skolemiljø være et mer attraktivt valg for mange. Dette står på ingen måte i kontrast til faglig kompetanse. Vår opplevelse av lærerne på Skonseng skole er tvert imot at de utviser høy faglig dyktighet og engasjement. Å antyde at mindre skoler har lavere faglig nivå, er både urimelig og feil.

Høringsnotatet peker på bemanningsutfordringer i barnehage og skole, men erfaringene fra Skonseng viser at mindre enheter kan fungere svært godt. Faktorer som lav elevtetthet, et rolig og oversiktlig læringsmiljø, samt nærhet til natur og praktiske læringsarenaer, er minst like viktige som størrelsen på fagmiljøet for å tiltrekke og beholde ansatte.

Å legge ned en skole som fungerer godt, kan dermed svekke kommunens rekrutteringsgrunnlag – ikke styrke det.

I høringsnotat 1 skriver kommuneadministrasjonen om kriteriet «inkludering, tilhørighet - størrelse skoler og barnehager» med følgende beskrivelse:

«Det er avgjørende at barn og unge får oppleve tilhørighet og vennskap, noe som påvirker deres selvtillit og identitetsutvikling. Barn og unge trenger et sosialt fellesskap hvor de kan delta aktivt og oppleve sosial tilhørighet og interaksjon. Mobbing angår hele skolemiljøet og griper også inn i elevenes fritid. Mobbing er et sosialt fenomen, og forskningen viser at dette problemet ikke er knyttet til skolens størrelse, men snarere til det sosiale samspillet blant elevene. Ved større enheter vil det være flere muligheter for å innlede vennskap og finne noen med felles interesser.»

Vi anser dette å falle inn under dette kriteriet nå når det er fjernet som eget kriterium.

Vi fant Høyskolen i Innlandets rapport om «Skolestørrelse og sammenhenger med elevenes trivsel og læring» interessant i dette henseendet, da mange av oss som har valgt Skonseng skole for våre barn, selv har gode erfaringer fra tilsvarende skoler og har sterke, men ikke-forskningsbaserte meninger rundt skolestørrelser. Hovedkonklusjonen i denne litteraturgjennomgangen er at det er en liten sammenheng mellom skolestørrelse og elevenes læring og trivsel i skolen. Vi ønsker særlig å trekke frem følgende avsnitt fra rapporten:

«Om vi ser spesifikt på elevenes skolefaglige prestasjoner kan det derfor se ut til at det statistisk sett er en svak fordel at elevene går i det som i Norge vil bli betraktet som store barneskoler. Det tas da kun hensyn til sammenhengen mellom skolestørrelse og elevenes læring alene, og det tas ikke hensyn til f.eks. reiseavstand eller økonomiske kostnader og den betydning det kan ha for læring.»

I sin iver etter å finne forskning å lene skolesentralisering på, syns vi kommuneadministrasjonen og enkelte kommunestyrepolitikere har neglisjert å avbalansere funnene med svakheter i litteraturgjennomgangen. Vedrørende Skonseng skole er det essensielt å finne forskning som hensyntar reiseavstand og dens betydning for læring.

«Undervisning og læring i skolens fag vil alltid innebære et samspill mellom elever, lærere og lærestoffet. Når læreren har mange elever å spille på og disse elevene også har ulike bakgrunn 25 og forutsetninger for læring (heterogenitet), vil det sannsynligvis være lettere å få til en god interaksjon og nødvendig variasjon i undervisningen (Mitchell & Sutherland, 2020). En viss størrelse på klassene og dermed større heterogenitet i elevgruppen, vil også kunne påvirke elevenes forventninger til egen mestring og deres selvforståelse av egen mestring fordi de lettere kan sammenligne seg med andre (Kuncel, Crede & Thomas, 2005). Dette er faktorer som har stor betydning for elevenes læring (Hattie, 2009)» (Nordahl & et. al., 2022)

Rapporten inneholder ingen fasitsvar, men trekker frem enkelte aspekt som sannsynligvis kan bidra til bedring av elevens læring.

«Både for elevenes skolefaglige og sosiale læring og utvikling er vennskap og forholdet til jevnaldrende avgjørende (Frønes, 2006). Vennskap innebærer å være fortrolig og ha en nær tilknytning til en eller flere andre medelever på skolen. Denne type nære vennskap er det sannsynligvis lettere å etablere og opprettholde når utvalget av mulige venner er av en viss størrelse. I større skoler kan det derfor være slik at det er lettere å få venner enn i skoler med få jevnaldrende. Dermed kan læringsmiljøet i skolen blir bedre og oppleves mer inkluderende. Samtidig kan det også være slik at i store skoler (mer enn 800 – 1 000 elever) er det lettere å forsvinne i mengden og oppleve ensomhet.» (Nordahl & et. al., 2022)

Det er vel og bra at barn får et større utvalg av venner ved en større skole, men det vil også by på utfordringer for muligheten til å etablere og delta i slike relasjoner når avstandene øker. Det har alltid vært slik at barn og ungdom som bor i en vesentlig avstand fra sine venner har større utfordringer med å bli inkludert sosialt. De er i mye større grad avhengige av foreldre med kapasitet og anledning til å fungere som transportsentral, og dersom man er del av en større gruppe venner, der mesteparten/alle andre bor nært hverandre, vil man alltid være den som er litt utenfor. For mange oppleves dette som tungt og er noe som følger inn i voksenlivet.

«I dag eksisterer det relativt mye kunnskap om hva som kjennetegner kvalitativt gode skoler og hvilke strategier som bør anvendes for å øke skolens kvalitet (Mitchell & Sutherland, 2020; Fullan & Quinn, 2017). Læreren og den pedagogiske kompetansen læreren har og anvender er den mest avgjørende faktoren for kvalitet i skolen, forstått som elevenes læring, trivsel og inkludering i fellesskapet (DuFour & Marzano, 2011). Lærere som er dyktige til å gi feedback til elevene, etablere relasjoner til elevene, er tydelig og har god struktur på undervisningen og kan sitt fag, bidrar i stor grad til at elevene får realisert sitt potensial for både faglig og sosial læring. Dette er lærere som gjennom sin pedagogiske praksis uttrykker tydelige forventninger til elevene samtidig som de også gir nødvendig støtte og hjelp. Sammen med andre lærere har de også en kollektiv oppfatning at de skal lykkes med de elevene de har (Donohoo, 2017). Denne kollektive dimensjonen uttrykker også at kvalitet i skolen er avhengig av tilførsel av ny kunnskap og nye erfaringer og et godt samarbeid mellom lærere og mellom lærere og ledelsen. Betydningen av nye erfaringer og ny kunnskap understreker også at skolekulturer trenger å bli utfordret. Dermed kan det være en fordel at det er endringer i sammensetning av lærerkollegier.

Denne type kvalitative betingelser i skolen som er beskrevet ovenfor, er noe som det må arbeides kontinuerlig over tid med å utvikle og opprettholde. Om en kommune vil bidra aktivt til kvalitativt gode skoler og gjennom det en realisering av sine barn og unge sitt potensial for læring, er det kvaliteten på den pedagogiske arbeidet ved skolen det bør satses på. Det vil på eiernivå innebære å rekruttere dyktige lærere, sørge for at de blir i skolen og kommunen og ikke minst ha en systematisk skoleutvikling og en kollektiv kompetanseheving av lærere, ledere og andre ansatte. Tydelige kommunale mål og en klar og stabil felles retning for skolens arbeid over tid er dessuten nødvendig for å få dette til (Fullan & Quinn, 2016). En overdreven vektlegging av rammebetingelser som skolestruktur og skolestørrelse og manglende beslutninger om dette, vil lett innebære forstyrrelser og distraksjoner i skolens og lærernes arbeid.» (Nordahl & et. al., 2022)

Her svikter Rana kommune som skoleeier da stabiliteten for skolene er fraværende, og gjentatte opprivende strukturdebatter med få års mellomrom sår splid mellom skolekretsene og de pedagogiske miljøene.

For å sikre barnas reelle muligheter for mestring og utvikling, deres tilgang på likeverdige oppvekstvilkår, mener Skonseng FAU at vi må

- Sikre ivaretagelse av fritid slik at barna får hentet seg inn og utviklet seg som et helhetlig menneske
- Sikre inndeling av elevmassen ved skolene slik at de voksne ved skolen klarer å fange opp relasjoner, konflikter og behov

- Sikre trygge utemiljø og bygge en skole som ivaretar elever med sosial vegring og skolevegring, samt forebygger disse utfordringene fremfor å drive brannslukking
- Utvikle skolene slik at man kan bygge relasjoner på tvers av trinn

Rekruttering, bemanning og fagmiljøer

I dag sliter Ranaskolen å oppfylle lærernormen ved flere av skolene. Tilgangen på kvalifiserte lærere og lærervikarer er prekær, og vi har ingen tro på at ved å overfylle klasserom og marginalisere mulighetene for fleksibel og praktisk undervisning, vil det skape en attraktiv arbeidsplass som tiltrekker og holder på hendene vi så sårt trenger.

Normen for lærertetthet sier at det skal være maksimalt 15 elever per lærer på 1.–4. trinn og maksimalt 20 elever per lærer på 5.–10. trinn. Normen ble vedtatt i 2017, da var maksimaltallet for antall elever per lærer 16 på 1.–4. trinn og 21 på 5.–10. trinn. Normen ble skjerpet fra august 2019.

I lærertetthet i ordinær undervisning er særskilt norskopplæring og spesialundervisning utelatt. Udir operer med begrepet gruppestørrelse 2, som er beregnet ut ifra antall elevtimer minus timetall for spesialundervisning og særskilt norsk. Tallet blir delt på antall ordinære undervisningstimer (inkludert samisk). Du kan lese mer om beregningen av gruppestørrelse 2, og beregningen av behovet for undervisningsårsverk [her](#).

Norm for lærertetthet gjelder kun offentlige skoler, og private skoler er derfor ikke inkludert i tallene til Udir. De følgende tabellene er en oppsummering fra Udirs tall om lærertetthet i Ranaskolen.

Tabell 1 Lærertettheten ved de offentlige grunnskolene i Rana kommune. Forholdstallet mellom lærere og elever i ordinær undervisning beregnet ut fra gruppestørrelse to.

Skole	1.-4. trinn	5.-7. trinn	8.-10. trinn
Båsmoen	+0.2	+0.8	
Gruben	-1.7	-0.3	
Hauknes	-0.6	+2.1	
Lygheim	-0.7	-1.5	
Rana U			-4.9
Selfors	-0.4	-0.4	
Skonseng	+2.7	+0.3	
Storforshei	+1.0	+1.7	+0.2
Ytteren	+0.2	+1.3	
Utskarpen	+1.3	+1.2	+1.6

Tabell 2 Gruppestørrelse 2 ved de offentlige grunnskolene i Rana. er beregnet ut ifra antall elevtimer minus timetall for spesialundervisning og særskilt norsk. Tallet blir delt på antall ordinære undervisningstimer (inkludert samisk).

Skole	1.-4. trinn	5.-7. trinn	8.-10. trinn
Båsmoen	14.7	17.7	
Gruben	16.8	20.6	
Hauknes	16.4	13.7	
Lyngheim	16.1	26.9	
Rana U			22
Selfors	16	22.4	
Skonseng	8.7	17.7	
Storforshei	10.3	8.7	19.3
Ytteren	14.6	15.8	
Utskarpen	9.7	8.9	8.3

Et argument som brukes av administrasjonen og flertallspolitikere er at det er for mange ressurser brukt på Skonseng skole, og disse må komme flere elever til gode. Her syns vi i foreldregruppa at det er viktig å få frem de reelle forholdene, for de vises ikke i tallene til Udir.

En av årsakene til at gruppestørrelse 2 er så liten på småtrinnet er fordi det er elever med vedtak om tilrettelagt opplæring etter opplæringslovens §11-1, der økt lærertetthet er sentralt for å få utbytte av opplæringen. Disse lærertimene er ikke underlagt fratrekket grunnet individuelt tilpasset undervisning, tidligere kalt spesialundervisning, grunnet i §11-7. Disse vedtakene vil følge barna til ny skole, hvor vi frykter de vil få et svekket undervisningstilbud da mulighetene til å følge opp vedtakene vil svekkes.

Hvor godt de folkevalgte kjenner denne siden av skolens drift er nok variabelt, vi legger derfor ved et utdrag fra utdanningsdirektoratets sider, som forklarer hva individuell tilpasset opplæring innebærer.

«Skolen skal vurdere om tiltakene innenfor tilpasset opplæring er nok til å gi eleven et tilfredsstillende utbytte av opplæringen, eller om eleven i tillegg har behov for individuell tilrettelegging i form av individuelt tilrettelagt opplæring, personlig assistanse, fysisk tilrettelegging, tekniske hjelpemidler eller opplæring i mobilitet. Det er viktig at skolen bevisst bruker det handlingsrommet de har gjennom tilpasset opplæring eller intensiv opplæring, før de vurderer om eleven har behov for individuell tilrettelegging.

Hvis eleven ikke har tilfredsstillende utbytte av opplæringen selv med tiltakene skolen setter inn innenfor tilpasset opplæring eller intensiv opplæring for 1.-4. trinn, har eleven rett til individuell tilrettelegging. Dette står i opplæringsloven § 11-2. Det er kommunen eller fylkeskommunen som avgjør om eleven har rett på slik tilrettelegging, og hva retten innebærer.

Hvis eleven kan ha behov for individuelt tilrettelagt opplæring må kommunen også hente inn sakkyndig vurdering fra PP-tjenesten.

Individuell tilrettelegging er delt inn i flere rettigheter: personlig assistanse; fysisk tilrettelegging; tekniske hjelpemidler; opplæring i mobilitet; individuelt tilrettelagt opplæring.

En elev kan ha behov for tilrettelegging knyttet til en eller flere av disse rettighetene.

Rettighetene er individuelle, og for å få rett til individuell tilrettelegging må eleven få et vedtak. Hvis en elev har rett til flere av disse tilretteleggingene, skal disse sees i sammenheng og omfattes av samme vedtak. Dette er fordi elevens opplæringstilbud må ses på helhetlig.» (Utdanningsdirektoratet, 2024)

Det vi frykter kommer til å være konsekvensen av skolenedlegging for å optimalisere bruk av ressurser, vil være at elevenes utbytte av den tilpassede opplæringen vil svekkes. Dersom du har behov for høyere lærertetthet i en klasse på 15 elever, og klassene utvides til 25 elever, hvordan vil utbyttet av tiltaket bli? Vil dette utløse et mer krevende ressursbruk for å få lovmessig tilrettelagt undervisning? Hvordan er det på de større skolene i Rana i dag? Får elevene den tilrettelagte undervisningen de har krav på, eller er Skonseng en av de få heldige skolene der det faktisk er mulig å tilrettelegge etter loven? Skal også dette tilbudet raseres?

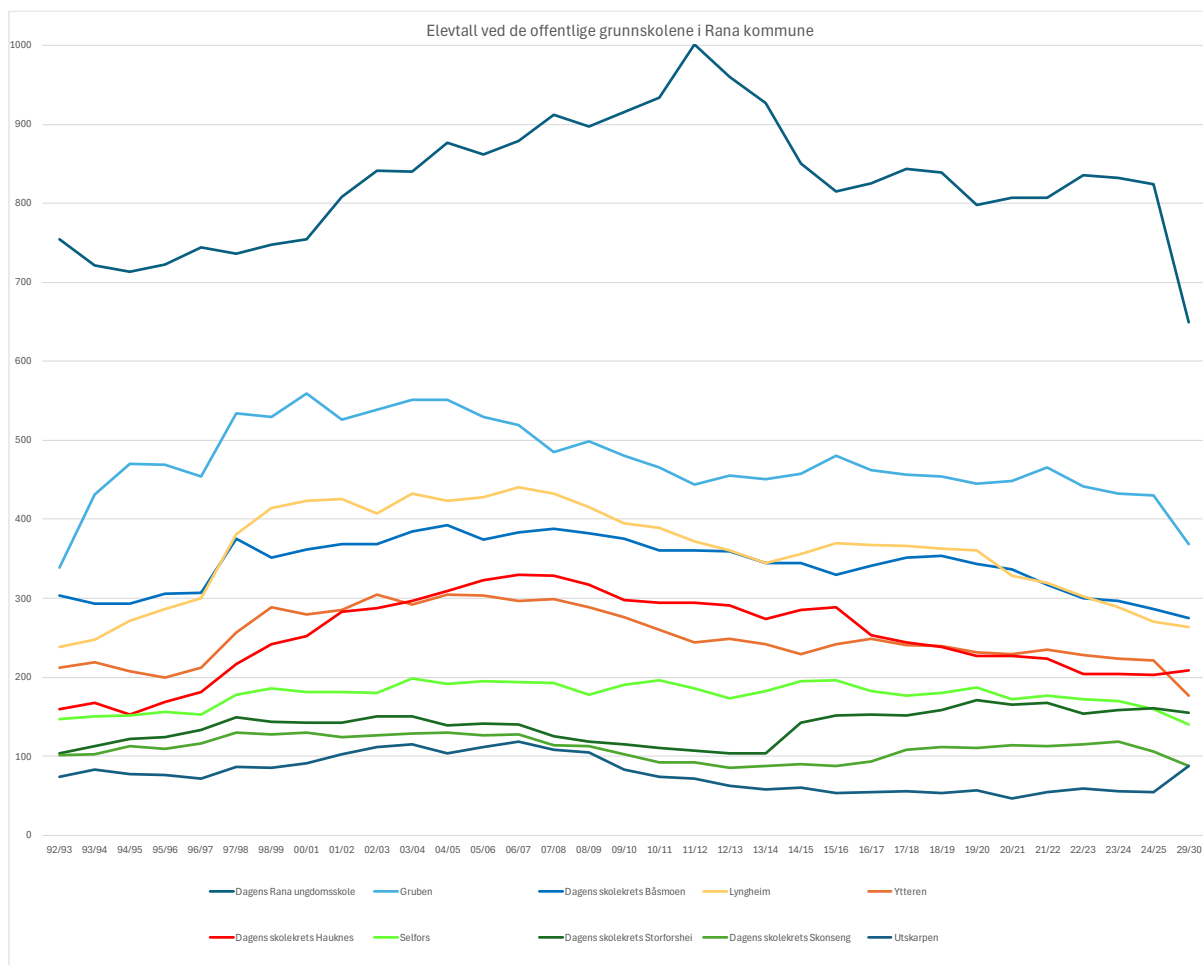
Vi synes det er skammelig at Rana kommune skal bevilge felleskapets midler til å motstride tvangsmulkt i en skolemiljøsak, der Kunnskapsdepartementet slo fast at Statsforvalteren hadde behandlet saken riktig (Andersen & Nilsen Trygstad, 2022). At kommunen valgte å ta saken til retten, fremfor å se belastningen dette hadde påført barna og familien. Heldigvis ble dette avvist av Høyesterett (Nyhetscenter Nordland, 2024). Hvor store kostander har saken påbeløpt i advokatregninger? Overstiger dette tvangsmulkten på til sammen 450 000 kr?

Vi stiller oss svært kritiske til at kommunestyret ikke reagerer på kommuneadministrasjonens forvaltning av felleskapets ressurser. At kommunestyret ikke reagerer på kommunedirektørens arrogante holdning overfor norsk lov og Høyesterett. At kommunestyret ikke stiller strengere krav til administrasjonens tolkning av oppdrag. Hvorfor tillater de folkevalgte at administrasjonen overprøver fagpersoners kjennskap til feltet? Dette er sløsing med ressurser og mangel på respekt overfor innbyggerne.

Vi stiller oss også svært kritiske til at det ikke har fått videre følger at kommunedirektøren har unnlatt å møte til kontrollutvalgenes møter angående skolesaken.

Når det vises til «tomme skolepulten» som begrunnelse for nedleggelse, er dette en banal fremstilling av kapasiteten i skolen og gir et skeivt bilde av skolebyggenes kapasitet og bruksområder. Skonseng skole har hatt et ganske stabilt elevtall de siste 35 årene, og prognosene sier denne stabiliteten vil holde seg de kommende 15 årene.

Vi stiller oss kritiske til at kommuneadministrasjonen har valgt tidlig 2000 som et referansepunkt når de skal legge frem den enorme elevtallsnedgangen. Disse kullene var kulminasjonen av barnebarna til de som flyttet til Rana på 50- og 60- tallet, og det desidert høyeste elevtallet vi noensinne har hatt, og muligens kommer til å ha.

Figur 3 Viser elevtallsutviklingen i alle de offentlige grunnskolene fra skoleåret 1992/93 frem til inneværende skoleår, sammen med kommunens prognoser for skoleåret 2029/30. I de skolekretsene som har endret seg er alle kretsenes elevtall addert bakover i tid. Kilden til tallene frem til 2012/13 er dokumenter fra forrige skolestruktursak. Kildene til tallene fra 2014/15 til 2024/25 er Utdanningsdirektoratet, og kilden til prognosen fem år frem i tid er Rana kommunes vedlegg til høringsnotatet.

Legg merke til den mellomgrønne linja nest nederst i figuren. Denne viser elevtallet ved Skonseng. Legg særlig merke til oppsvinget i 2016/17. Dette er resultatet av lokal innsats og utviklingsinitiativ ved etablering av flere boliger i området, noe som muliggjorde tilflytting og etablering hos unge som ville gi barna sine oppvekstvilkårene som tilbys her.

Vårt inntrykk er at kommuneadministrasjonen i sin iver etter å gi solide, faglige begrunnelser for sine økonomiske anbefalinger, har brukt statistikk på en måte som underbygger deres økonomiske visjon, koste hva det koste vil for faglig kvalitet og oppvekstvilkår.

Det kan argumenteres for at det er positivt at det finnes en andel ledige plasser på en skole. Dette gir rom for varierte arbeidsformer og styrker muligheten til praktisk undervisning. Det er også fornuftig å ha skolebygg av en rimelig størrelse som ikke krever unødige vedlikehold i mer elevfattige perioder, men som også kan romme elevtallsøkninger.

Å kutte skoletilbudet i ei bygd som vokser framstår som lite fremtidsrettet.

Før vi avrunder dette temaet ønsker vi å trekke frem den historiske utviklingen av lærernormen ved Skonseng skole, som vist i tabell 3.

Tabell 3 Oppfylld av lærernorm ved Skonseng skole de siste 10 årene.

Skoleår	1.-4. trinn	5.-7. trinn
2015-2016	+0.7	+0.5
2016-2017	-0.6	+1.2
2017-2018	0.0	+0.4
2018-2019	+0.7	+1.4
2019-2020	+0.9	+1.2
2020-2021	+0.9	+1.0
2021-2022	+1.2	+1.1
2022-2023	+1.5	+0.8
2023-2024	+2.1	+0.4
2024-2025	+2.7	+0.3

I hvor stor grad en skole oppfyller lærernormen svinger med kullene, og med antall elever med vedtak om særskilt tilrettelegging av undervisningen. Vi mener derfor det blir feil av kommunepolitikere å lene seg tungt på et stillbilde av årets kapasitet og lærernorm når slike alvorlige politiske prioriteringer skal tas.

Hva med kommende kull?

De siste 12 årene har Skonseng naturbarnehage hatt venteliste, altså barn som har hatt denne barnehagen på førsteplass, men som det ikke har vært plass til grunnet stor etterspørsel. En endring barnehagen har sett i år er at de for første gang har mistet barn på ventelisten som en direkte konsekvens av usikkerheten rundt skolesituasjonen. Pr dags dato er det 16 barn på ventelisten.

Tabell 4 Viser elevtallet ved Skonseng, fordelt på de ulike trinnene skoleåret 2024/25.

Trinn	Antall elever
7. trinn	18
6. trinn	19
5. trinn	14
4. trinn	16
3. trinn	10
2. trinn	15
1. trinn	14

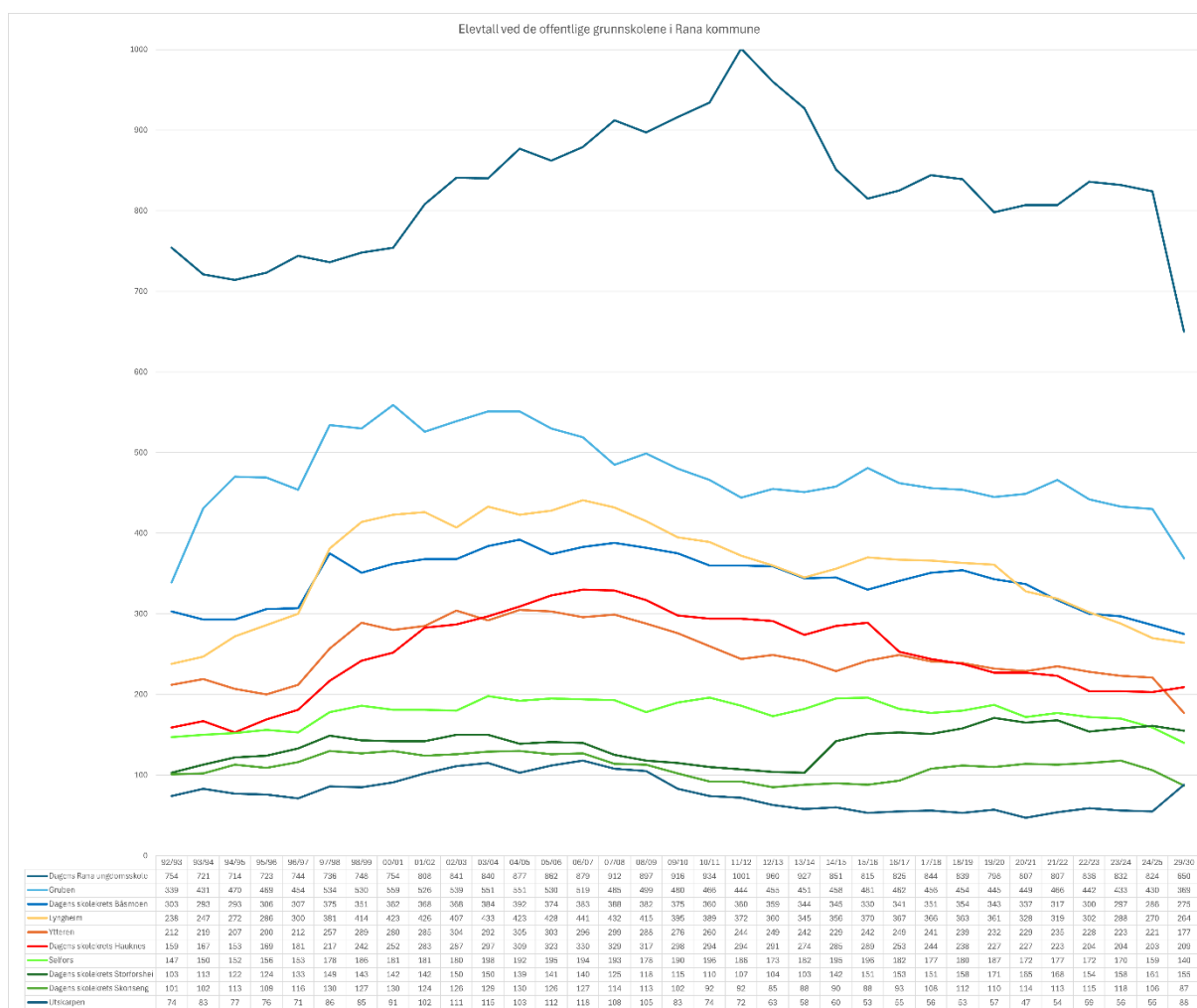
Dersom alle barn som går i barnehagen i dag velger å fortsette skolegangen på Skonseng skole vil de følgende 1. klasse-kullene se slik ut:

*Tabell 5 Kommende førsteklassekull basert på barnetallene i Skonseng naturbarnehage og de barna i bygda som står på venteliste som vi kjenner til skal begynne på Skonseng skole. *Jo lenger frem i tid tallene er, jo mer usikre er de. Noen foreldre fra disse kullene har tatt kontakt med oss, men ikke alle.*

Skoleår	Antall elever i 1. trinn	Antall elever på skolen
2025/26	9	97
2026/27	15	93
2027/28	12	91
2028/29	14*	89
2029/30	10*	89

Sammenligner vi elevtallet i inneværende skoleårs kull ved Skonseng skole, med kommende kull fra Skonseng naturbarnehage, ser vi at de kullene som går ut er et par elever større enn de kullene som kommer inn. Dog er det rom for endringer så mange år frem i tid. Hvilke endringer vil vi skal skje? Ved nedlegging av Skonseng skole kommer det til å gå troll i ord, og elevtallfallet i kretsen bli en selvoppfyllende profeti.

Sett opp mot elevtallet da Ranaskolen var på sitt største, vil Skonseng de neste fem årene hatt en nedgang på 30 elever. Sett opp mot elevtallet i Ranaskolen i et 40-årsperspektiv er dette en stabil skolekrets.

Figur 4 Viser elevtallsutviklingen i alle de offentlige grunnskolene fra skoleåret 1992/93 frem til inneværende skoleår, sammen med kommunens prognoser for skoleåret 2029/30. I de skolekretsene som har endret seg er alle kretsenes elevtall addert bakover i tid. Kilden til tallene frem til 2012/13 er dokumenter fra forrige skolestruktursak. Kildene til tallene fra 2014/15 til 2024/25 er Utdanningsdirektoratet, og kilden til prognosen fem år frem i tid er Rana kommunes vedlegg til høringsnotatet.

Ifølge prognosene til Rana kommune er det kun Utscapen som vil oppleve vekst de kommende årene. Vi ser også at veksten som har vært ved Skonseng de siste 10 årene, som følge av lokal investeringsvilje og boligbyggeprosjekter som har muliggjort tilflytting av barnefamilier, har snudd og blitt vesentlig forsterket av uroen rundt skolestruktur. Vi har allerede mistet flere barnefamilier, deriblant fem barn ved skolen og tre i barnehagen. Det er også flere barnefamilier som har unnlatt å flytte hjem til Rana som følge av vedvarende uro rundt skolestruktur.

Som vi trakk frem i forrige avsnitt:

«Om en kommune vil bidra aktivt til kvalitativ gode skoler og gjennom det en realisering av sine barn og unge sitt potensial for læring, er det kvaliteten på den pedagogiske arbeidet ved skolen det bør satses på. Det vil på eiernivå innebære å rekruttere dyktige lærere, sørge for at de blir i skolen og kommunen og ikke minst ha en systematisk skoleutvikling og en kollektiv kompetanseheving av lærere, ledere og andre ansatte. Tydelige kommunale mål og en klar og stabil felles retning for skolenes arbeid over tid er dessuten nødvendig for å få dette til» (Nordahl & et. al., 2022)

Folkehelse

Reisevei

Forskningsprosjektet "Skolenedlegging og skoleskyss" er finansiert av Utdannings- og forskningsdepartementet, og har i tillegg til å undersøke elevvelferd ved skolenedleggelser, også sett nærmere på kostnader til skoleskyssdrift. Her følger de mest relevante momentene fra oppsummeringen av dette arbeidet:

«Gjennomsnittlig reiseavstand for elevene i utvalget økte fra 3,5 km til 15 km. Tidligere dro gjennomsnittseleven hjemmefra mellom 10 og 20 minutter før skolen begynte, mens de i dag må dra hjemmefra mellom 30 og 40 minutter før skoledagen begynner. De som ikke hadde fri skoleskyss før, gikk eller syklet vanligvis til skolen, mens de i dag må ta buss.

Elevene synes å oppleve skoleskyssen svært forskjellig, noe vi ser av svarfordelingen på 21 påstander som beskriver ulike forhold ved skoleskyss. Enkelte forhold har imidlertid en entydig svarfordeling. For eksempel ønsker vel 70 prosent av elevene at skoleveien var kortere.

Ikke overraskende samvarierer synet på om skoleskyss er kjedelig eller ikke sterkt med de andre påstandene, og det synes også å være en sammenheng mellom skoleskyss og hvorvidt elevene liker seg bedre eller dårligere på den nye skolen.

...

Elevene oppgir at de trives bra på skolen, men trivselen var noe høyere på den gamle skolen. Elevene med kortest avstandspkning trives generelt bedre på skolen enn elevene med lengst avstandspkning.

Videre trives de eldre elevene bedre på ny skole enn de yngre elevene. De fleste elevene oppfatter den nye skolen som bedre når det gjelder klassekamerater i andre klasser, og dette gjelder spesielt elever på ungdomstrinnet.

Samtidig med at det sosiale miljøet er større, synes det å forekomme noe mer mobbing på den nye skolen. Skoleveien er den faktoren det er mest misnøye med ved den nye skolen.

De yngre elevene er mer negative enn de eldre, og de med størst avstandspkning er mer negative enn de med kortest avstandspkning.

...

Elevenes og foreldrenes sammenligning av ny og gammel skole viser at elever og foreldre virker enige om hovedtrekkene, selv om vi kan se enkelte forskjeller.

Flertallet av foreldrene var motstandere av skolenedleggelsen før skolen ble nedlagt, men i ettertid har ca. en fjerdedel endret mening. Det er flest "motstandere" som har endret syn, og en viktig årsak til dette synes å være at de ser verdien av et større sosialt miljø.

Av de som har endret syn den andre veien, viser det seg at mobbing ved den nye skolen er blitt et større problem enn de hadde forutsett.

...

Skolenedleggelsen har medført at færre elever deltar i aktiviteter på skolen i dag enn tidligere, og dette gjelder spesielt elevene med lengst avstandspøking til ny skole.

Mens den viktigste grunnen til at man tidligere ikke deltok var at det ikke var aktiviteter, ser vi i dag at lang avstand er blitt en viktig årsak. Samtidig virker det som om tilbudet av aktiviteter har økt, ettersom det i dag er færre som oppgir at grunnen til at de ikke deltar, er at det ikke er aktiviteter på skolen på ettermiddagstid.

Nordlandsforsknings arbeid viser at det er vanskelig å ha en generell oppfatning av de totale skyssmessige konsekvensene ved skolenedleggelse.

Skolenedleggelse fører nesten alltid til lenger skyss for elevene som rammes, og lange skyssavstander er en belastning, særlig for de yngste elevene. Det vil imidlertid alltid være nødvendig med en konkret vurdering av de foreliggende alternativene, der man må holde ulike gevinster og kostnader opp mot hverandre. I slike sammenhenger er det viktig at det er mer enn kommuneøkonomi som er gjenstand for vurdering.» (Amundsveen, 2003)

Årsaken til at vi har valgt å trekke frem denne artikkelen, tross alderen, er relevansen dette arbeidet har i.f.t. videre sentralisering i Ranaskolen. Vi har forsøkt å finne rapporten Lisa gikk til skolen fra Nordlandsforskning, men har ikke funnet den enda. Dette er nok meget relevant lesning i utredning av ny skolestruktur.

Videre har vi funnet en nrk-artikkel fra 2016 som sammenfatter Nordlandsforsknings nyere arbeid om reisevei og folkehelse:

«De siste 20 årene har det vært en stor økning i antall elever som må fraktes med buss til og fra skolen. Resultatet er flere helseplager, viser forskning.

...

I en ny rapport har de gjennomgått norsk og internasjonal forskning på området. Konklusjonen er at skoleskyssbarna har flere helseplager enn andre barn.

...

– Disse elevene får jo ikke den naturlige og påtvungne bevegelsen som det er å gå et kvarter eller mer til skolen. De blir fratatt viktig mosjon. Når skoler skal legges ned er det økonomi, og ikke elevenes helse, som blir vektlagt, hevder Solstad.

...

Forskerne håper rapporten kan få kommunepolitikere til å tenke mer over de fysiske konsekvensene av skolenedleggelse.

Solstad nevner ryggplager, stivere hofteparti, hodeverk og kvalme som helsemessige konsekvenser av skyssordningen.

– De plagene du har i ungdomsårene har lett for å vedvare, viser forskning. Både når det gjelder fedme og ryggplager. Dette koster mye på helsebudsjettene, og kan gi store økonomiske konsekvenser på lengre sikt.» (Andersen & Rørstad, Forsker om skoleskyss: – Negativt for barnas helse, 2016)

Dette ble det også skrevet om i utdanningsnytt i 2002.

«Reikvam trekker fram at skyssingen har flere uheldige konsekvenser. Lange arbeidsreiser virker negativt på elevenes motivasjon og læring. Flere undersøkelser viser at elever med skoleskyss får dårligere fysisk helse enn andre elever som kan gå eller sykle til skolen. En undersøkelse viser at elever som har lenger skoleskyss enn en time, får varige helseskader. Reise med skolebussen er ikke alltid en hyggelig opplevelse, siden mange elever føler seg utrygge og blir mobbet.» (Utdanningsnytt, 2002)

Nrks artikkel fra 2023, om samme tema, underbygger også alt det vi har skrevet om våre bekymringer rundt økningen i reisetid til skolen, særlig tiden på buss:

«Forskerne vet litt om barn på buss. Det er [for eksempel vist](#) at elever med lang skoleskyss er i dårligere form og har større risiko for rygg- og hofteplager senere i livet. Selv balansen kan faktisk bli svekket. Mange opplever å bli erta eller ledd av på skolebussen. Noen har også vært utsatt for vold. Men det finnes ikke mye forskning, og mesteparten er gammelt. Og myndighetene, de har altså ikke oversikt over hvor lenge norske barn sitter på bussen, langt mindre hva som skjer underveis. Faktisk er det ingen om bord som har ansvar for å passe på heller.» (Lønnes, Nøkling, Vepsä, & Ness, 2023)

Barn med helseutfordringer

Et annet moment som ikke er løftet frem i utredningene, er de barna med helseutfordringer der foreldrene har tatt et aktivt valg om å søke dem inn i skoler i områder med god luftkvalitet. Det er flere dette gjelder på Skonseng. Barn med alvorlig astma har klart å være medisinfrie etter å ha flyttet til et område med bedre luftkvalitet. Barn med BPD har fått økt kapasitet og sliter ikke med hyppige hosterier.

Skonseng naturbarnehages bruk av lokalområdene har også støttet godt opp under barns utvikling av grovmotoriske ferdigheter, og etter å ha byttet til denne barnehagen har behovet for tett oppfølging og tilrettelegging gjennom fysioterapeut og ergoterapeut blitt raskt faset ut da barnehagens aktivitet har tilrettelagt for den utviklingen som trengs.

Samfunnsringvirkninger

Dette viktige momentet har kommunen ignorert i sin utredning. Det finner vi uakseptabelt. Kan kommunepolitikerne virkelig tillate at dette ikke er tatt med i betraktningen i en så inngripende sak?

I sin kommuneplan har kommunen selv påpekt viktigheten av sterke lokalmiljø, både som fortrinn og ressurs til videre utvikling. Kommunens vedtatte satsningsområder er vist i figur 3. Disse sammenfaller med vedtatt satsning i Arbeiderpartiet om å styrke distriktssentrene Utskarpen og Storforshei.

Norges grønne industrihovedstad
- framtida er fornybar

Satsingsområder og strategier

Grønn utvikling	Vekstkraft og attraktivitet	Livskvalitet og mestring	Framtidsretta infrastruktur
▪ Redusere klimagassutslipp gjennom tiltak innen transport, bygg og arealbruk ▪ Øke gjenbruk, ombruk og redusere forbruk og avfall ▪ Begrense nedbygging og tap av naturarealer og naturmangfold ▪ Øke kunnskapsgrunnlag med klima-, areal- og naturregnskap	▪ Sikre fornybar energi og næringsareal for grønn vekst ▪ Bredt samarbeid om rekruttering ▪ Levende by og bygder med attraktive møteplasser ▪ Legge til rette for økt matproduksjon lokalt	▪ Helhetlig og aldersvennlig samfunns- og tjenesteutvikling ▪ Samarbeid om inkludering og mangfold ▪ Helsefremming, forebygging, tidlig innsats og hjelp til selvhjelp ▪ Tiltak mot økt fattigdom og boligsosiale utfordringer	▪ Regionalt knutepunkt for logistikk ▪ Tyngdepunkt for sykehusdrift i regionen ▪ Bærekraftig bruk og vedlikehold av bygg, veier og øvrig infrastruktur ▪ Digitalisering, velferdsteknologi og innovasjon

Figur 5 er hentet fra kommuneplanen 2024-2036 for Rana kommune, på siden om viktige satsninger.

Skal disse satsningsområdene følges kan ikke Skonseng skole legges ned. Dersom Skonseng skole legges ned, og

- elevene flyttes til Selfors vil elevtallet ved Storforshei minke med om lag 25 %, da de mister ungdomsskoleelevene fra Skonseng. Da vil det kun være et tidsspørsmål før ungdomsskolen på Storforshei legges ned og flyttes til byen. Dette medfører igjen en betraktelig reduksjon i antall ansatte ved skolen, og fagmiljøet vil bli lite. Et argument kommunen selv bruker som grunn til å legge ned mindre skoler.
- elevene flyttes til Storforshei vil fagmiljøet ved Storforshei øke, men elevene vil få en 14 km økning i reisevei én vei. For foreldre med barn på SFO medfører dette en økning på pendlervei til jobb på nærmere 30 km én vei, de årene barna skal bruke SFO. Dermed øker reisevei tur-retur jobb med 60 km, og det vil bli betydelig mindre attraktivt å bo i denne fantastiske bygda kun 10 km fra byen. Barnetallet vil gå ned, og fagmiljøet ved skolen skrumpe inn.
- elevene fordeles på to eller tre skoler vil vi miste det levende bygdesamfunnet på tvers av dalførene. Når store feiringer som 17. mai, sosialtreff på skolen, julemesser og juletreffester ikke samler oss, mister vi kontakten og kjennskapet til hverandre. Dette svekker livskvaliteten og resiliensen i distriktet.

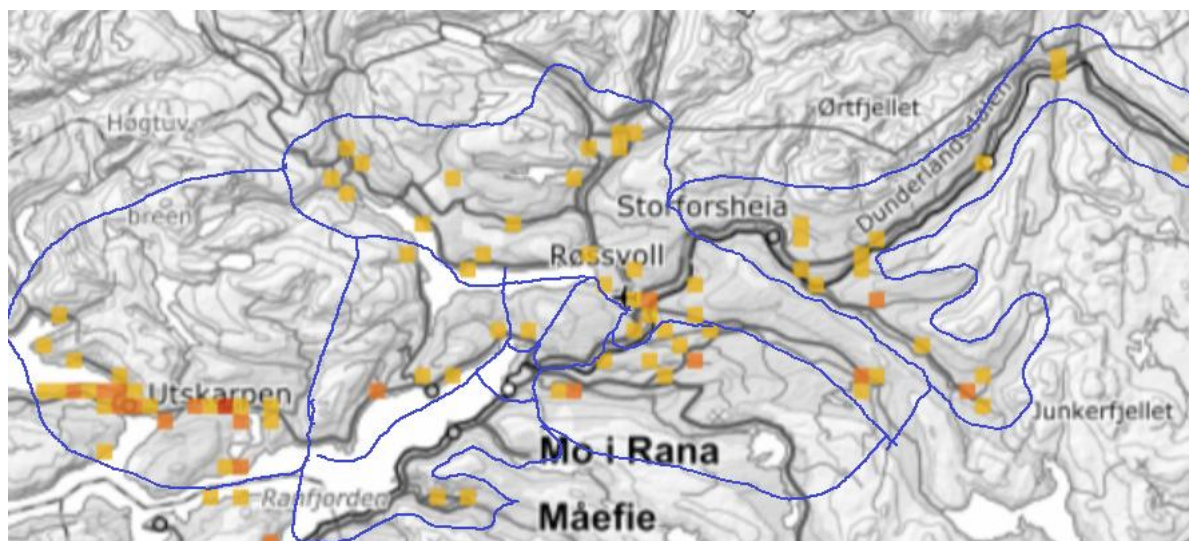
All nedleggelse, også delvis nedleggelse, av Skonseng skole medfører en reduksjon i antall barnefamilier bosatt i bygdene tilhørende 8615. Dette vanskeliggjør den sosiale tilknytningen for de barna som blir igjen. I dag er det barnerike samlinger rundt om i dalførene, men flere av disse vil magres ut når foreldrene ikke ser annet valg enn å flytte for å få hverdagen til å gå opp.

Denne fraflyttingen svekker resiliensen til distriktet, altså evnen til å håndtere vanskelige situasjoner, stress og katastrofer. Et svekket distrikt medfører igjen en svekket beredskap. Tiden vi er inne i nå er

preget av uro og destabilisering av trygge strukturer, både lokalt og internasjonalt. Jordbrukene tilhørende 8615 er ett av de tre viktigste jordbruksområdene i kommunen.

Skonseng er ei aktiv landbruksbygd med produksjon av 350 tonn kjøtt, 600 000 liter melk og 5400 mål dyrket jord årlig. I tillegg drives det med skogbruk, potet og grønnsaker. Flere unge familier satser på gårdsdrift, og skolen spiller en stor rolle for at de velger å bli. Det er en positiv utvikling i landbruket på Skonseng - en vekst av yngre generasjoner som tar over, utvikler og driver gårdsbruk, og som er en viktig drivkraft for bygda. Akkurat dette burde kommunen støtte opp om og være stolt av.

I figur Figur 6 Viser jordbrukseiendommene i Rana kommune, kilde er SSB. Dagens skolekretsgrenser er skissert inn i blått. er jordbrukseiendommene i kommunen skissert. Merk at det ikke er det samme som landbrukseiendommer, men eiendommer der aktiv produksjon drives.

Figur 6 Viser jordbrukseiendommene i Rana kommune, kilde er SSB. Dagens skolekretsgrenser er skissert inn i blått.

Vi syns det er svært uheldig for Ranas utvikling at kommunedirektøren har så liten kjennskap til de lokale forholdene i den kommunen han har det overordnede økonomiske driftsansvaret for, som han fremviste under kommunestyremøtet 18. mars 2025. Det er ikke holdbart å bruke et kjapt Internett søk og funn om generell tilstand i Norge, som grunnlag til å avskrive et meget reelt innspill fra Sp om konsekvenser for landbruk og selvforsyningssevne. Kommunestyret burde ikke godta slik venstrehåndsarbeid, og burde kreve at kommunedirektøren må bruke lokal kjennskap om styrker og svakheter når han utarbeider sine budsjetter. Tilrettelegging av lokal matproduksjon ligger i kommunens egen kommuneplan, og vi innbyggere forventer at kommunens budsjetter og langsiktige grep tar utgangspunkt i denne. Denne tilretteleggingen innebærer blant annet å skape mulighet for barnefamilier å drive i distriktet, skal driften fortsette generasjoner fremover.

Kommunedirektøren trakk frem at trenden nasjonalt er færre og større jordbruksenheter, der den totale matproduksjonen er tilnærmet stabil. Vil dette være tilfellet i Rana? Hvordan er det å drive store jordbruksenheter i denne kommunen? Dette håper vi inderlig Rana bondelag belyser i denne høringsrunden.

Utvalget bak NOU 2020: 15 Bærekraft i hele landet, trekker frem at det er positivt og viktig for Norges del at befolkningen i distriktene opprettholdes. Det var ventet at Statistisk sentralbyrå (SSB) i de

regionale befolkningsframskrivingene ville framskrive ytterligere befolkningsnedgang i distriktene, men hovedalternativet i framskrivingene som kom i 2019 viste derimot en relativt stabil utvikling i folketallet i distriktskommuner på sentralitet 5 og 6 fram til 2040 (nærmere bestemt en liten nedgang, på 1 %) (Utredning fra et utvalg oppnevnt ved kongelig resolusjon 11. oktober 2019, 2020).

For de uinnvidde, så er Rana klassifisert som kommune med sentralitet 4, mens bl.a. Hemnes og Nesna er klassifisert med sentralitet 6. (SSB, 2020) I framskrivingen som kom i 2024 viste at netto innenlands flytting fra kommuner med sentralitet 4, skulle minke betraktelig, mens netto innvandring fra utlandet skulle øke betraktelig, noe som resulterer en forventet befolkningsvekst på om lag 1 % i disse kommunene. (Leknes & Løkken, 2024) Ulempen for Rana kommune er at vi ligger i Nordland fylke, som under ett er forventet å ha en nedgang på cirka 1 % i befolkningstallet.

Det later til at kommunedirektøren og hans kommunaldirektører er mer opptatt av nasjonale trender, enn de faktiske forhold i kommunen de har ansvaret for og er ansatt i. Skal Rana kommune rustes for vekst og bygges robust for å tåle de endringer som kan komme i tiden fremover, må vi ta utgangspunkt i de lokale forholdene og planlegge for de utfordringene vi står overfor. Kommunens administrasjon gjør dette til dels, men har vist liten kreativitet eller vilje til å involvere lokale aktører. Rana kommune har sentralitet 4, men består samtidig av distriktsområder som tross sterke sentraliseringskrefter har hatt vekst, og skolene i distriktene er de eneste i kommunen som kan vise til vekst i elevtallet i perioden 2014-2022, se figur 4.

For å holde lokalsamfunnene levende, er skolen det aller viktigste. Skolen er en forutsetning for bosetting og næringsutvikling i distriktet. Hvis Rana kommune mener alvor med sine egne mål om levende bygder og et sterkt landbruk, så kan man ikke svekke distriktene gjennom videre sentralisering av skoletilbudet.

Bosetting, tilflytting og attraktivitet

Skonseng er et attraktivt sted å bo for barnefamilier, og de siste årene har vi sett en positiv befolkningsvekst. Bygda og skolen vokser – det er politisk uansvarlig å gi dette vekstsenteret et banesår.

Skal Rana kommune evne å rekruttere de hendene vi trenger i årene som kommer må vi styrke alle fortrinn vi har, og legge til rette for varierte boformer. I NOU 2020: 15 Det handler om Norge, er særlig kapittel 3, «Distriktpolitiske virkemidler og politikk for distriktene», av interesse når man drøfter rekruttering.

I kontrast til tidligere år, er det ikke mangelen på arbeidsplasser som er hovedutfordringene i distriktet, men mangelen på hender. Hvordan kan vi tiltrekke oss og holde på, kvalifisert arbeidskraft?

Distriktsenteret påpeker at kommuner i begrenset grad kan påvirke netto befolkningsutvikling. De kan i noen grad påvirke befolkningsutviklingen indirekte, gjennom lokalt utviklingsarbeid med mål om å styrke attraktiviteten til kommunen/regionen. Dette omfatter innsats rettet mot arbeidsmarked og næringsutvikling, boliger og bomiljø, fysiske stedskvaliteter, kultur- og fritidstilbud, møteplasser, informasjon og veiledning, omdømme og fysisk og digital infrastruktur (Distriktsenteret, u.d.).

For å lykkes med dette, viser Distriktssenteret til følgende anbefalinger om hva som bør kjennetegne en utviklingskultur for å skape en attraktiv kommune:

- Kommunen kan ikke skape attraktivitet alene. Attraktivitet skapes i samspill mellom kommune, næringsliv, frivillig sektor og andre.
- Attraktivitetsforbedring krever stor innsats og tar lang tid. Det gjør at skippertak ikke fungerer godt. Kommunen må ha kontinuerlig fokus på attraktivitet over lang tid sammen med resten av samfunnet.
- Godt samspill mellom kommunen og de andre viktige samfunnsaktørene krever høy tillit. Kommunen har ansvar for å skape denne tilliten gjennom åpenhet, god dialog og vedvarende prosesser.
- Kommunen må ha evne til å reagere raskt og utnytte positive muligheter i næringslivet (ha beredskap for flaks), – men bør som hovedstrategi å arbeide langsiktig for å stimulere til vekst i det næringslivet de har i dag. Veksten i næringslivet kommer i de bransjene og i den typen næringsliv som kommunen har forutsetninger for og derfor stort sett i de bransjene som er der fra før. Det er lite fruktbart å ønske seg en annen næringsstruktur enn det en har.
- Kommunene må sikre seg at mangelfulle arealplaner og byggesaksbehandling ikke stopper investeringer i næringsliv eller boligbygging. Dette inngår også i å ha beredskap for flaks. Det må bygges nye boliger og næringsbygg i kommunen for at ikke bygningsmassen gradvis forringes.

Sett fra den enkelte innbyggers ståsted vil det være viktigere med fysisk nærhet til noen tjenester enn til andre. For lokalbefolkningen vil dette dreie seg om tjenestefunksjoner som ikke kan digitaliseres, men som krever kontakt ansikt til ansikt og som mange bruker ofte slik det vises i figur 4.4 i *NOU 2020:15 Det handler om Norge* (figuren er ikke gjengitt i dette dokumentet). Kommunale tjenester, som barnehage, grunnskole, skolefritidsordning og grunnleggende helsetjenester, kommer gjerne i denne kategorien.

Hvordan jobber vi i Rana for å bygge attraktivitet?

Det har vært gjort en solid investering i skoleløftet i sentrale områder, og bymiljøet har fått et solid, og velfortjent løft med bedre uteområder og parkfasiliteter. Det unner vi byen.

Men vi er så innmari fortvilede over at distriktet gang på gang skal rammes av kutt og marginalisering, og nå har vi nådd et punkt hvor det ikke kan kuttes mer i distriktet. Løsningen må finnes andre steder. Dette er i bunn og grunn et politisk spørsmål, og kommunepolitikerne må være modige nok til å kreve at kommuneadministrasjonen finner løsningen andre steder.

På kommunens egne sider kan vi lese hvordan kommunedirektøren gir ros til de ansatte i kommunen og deres evne til å endre og omstille seg i takt med samfunnsendringene. Hvordan kravene som stilles til tjenestene skjerpes kontinuerlig, men utfordringene løses med nytenking og kreativitet for å sikre fortsatt kvalitet.

Videre leser vi at

«Investeringsutgiftene i 2024 var på rekordhøye 806 millioner kroner – godt over dobbelt så høyt som gjennomsnittet på 333 millioner kroner de foregående åtte årene. 476 millioner kroner av dette gikk

til kjøp av aksjer i Mo i Rana Dypvannskai AS. Andre store investeringer inkluderer 133 millioner kroner til vann og avløp, 105 millioner kroner til renovering av Moheia Bad og 18 millioner kroner til etablering av Foyerboliger på Båsmo.

...

Driftsresultatet er 43,9 mill. kr bedre enn budsjettet. Tjenesteområdene har levert et positivt resultat på 30,1 millioner kroner mens 13,8 millioner kroner kommer fra finansområdet. Disse pengene er avsatt til kommunens disposisjonsfond, sier Robert Pettersen.

Etter store utbetalinger til flyplass og dypvannskai, er disposisjonsfondet kraftig redusert fra 886 millioner kroner ved utgangen av 2022, til 252 millioner kroner ved inngangen til 2025.»

(Rana kommune, 2025)

Som kommunedirektøren selv liker å si, det er gjort formidable prioriteringer og investeringer, som har gitt kommunen et solid positivt resultat i en tid der stadig flere kommuner havner på Robek-lista.

Vi savner at kommunestyrets politikere har mot nok til å holde skoleløftet og ikke gi etter for kommunedirektørens hersketeknikker og svartmaling av de økonomiske mulighetene ved investering i skole.

Ja, det er definitivt de eldres tur til å få goder av sosiale investeringer, men dette må vi få til uten å svikte distriktene og de barna som står igjen i skoleløftet.

Vi i FAU er stadig blitt beskyldt for å ikke evne å heve blikket og se helheten. Vi har hatt mange engasjerte representanter som har deltatt på alle åpne møter og samlet informasjon og bygget en forståelse av hva som står på spill i det store bildet. Det vi savner nå, og som demokratiet og de folkevalgte trenger for å få fornyet tillit, er å heve blikket og se de enorme sosiale- og samfunnskostnadene en videre sentralisering av skoletilbudet i Rana vil gi.

Dette har vi grundig belyst i andre avsnitt, og vil her fokusere på hva faglitteraturen og regjeringen sier om saken. Hvilke muligheter har vi, og hva kan vi gjør for å øke attraktiviteten til Rana som livsløpskommune.

Utvalget bak NOU 2020: 15 Bærekraft i hele Norge, ga også en veiledning for hvordan man kan arbeide med lokalt utviklingsarbeid, som vist i figur Figur 7 Har Rana kommune brukt 10-punktsmodellen i sitt arbeid? Kilde er NOU 2020:15..

Boks 3.3 10-punktsmodellen for lokalt utviklingsarbeid

10-punktsmodellen er en metodikk for systematisk arbeid med å utvikle gode steder å bo, besøke og drive næring i. Dette er sentralt i det strategiske arbeidet med lokal utvikling over tid. 10-punktsmodellen for lokalt utviklingsarbeid handler om å finne stedets kvaliteter og utnytte disse på en strategisk måte. Deretter kommuniseres disse kvalitetene ut til målgrupper en vil nå.

Å bruke 10-punktsmodellen som strategisk verktøy gir gode knagger for arbeidet, uten at det blir en tvangstrøye for det lokale initiativet. Brukt sammen med god forståelse for den lokale situasjonen, kan 10-punktsmodellen gi felles retning og mål, avdekke ressurser og kvaliteter og sette disse kreftene i gang. Samlet sett øker dette kraften til utvikling og styrker grunnlaget for tillit i lokalsamfunnet. Med stadig mer komplekse samfunnsutfordringer, der de beste løsningene krever innsats fra flere, er dette i seg selv avgjørende for den gode samfunnsutviklingen.

Slik kan du gå fram med 10-punktsmodellen:

1. *Målanalyse.* Velg overordnede mål lokalsamfunnet ønsker å nå.

2. *Kartlegg stedskvaliteter.* Finn ut hvilke stedskvaliteter lokalsamfunnet kan posisjonere seg på.
3. *Samfunnsanalyse.* Utviklingstrekk i samfunnet påvirker lokalsamfunnet. Finn ut hvilke.
4. *Målgruppeanalyse.* Hvilke målgrupper er lokalsamfunnet avhengig av å være attraktive for dersom målene skal nås?
5. *Valg av posisjon.* Velg en posisjon som appellerer til de prioriterte målgruppene.
6. *Forankring.* Få flest mulig til å stille seg bak posisjonen som er valgt.
7. *Identitets- og omdømmekartlegging.* Finn ut hva både egne innbyggere og folk utenfra mener om lokalsamfunnet.
8. *Handlingsplan.* Lag en handlingsplan for utvikling av stedskvaliteter.
9. *Organisering og finansiering.* Sikre gode resultater med god organisering og finansiering.
10. *Langsiktig utviklings- og kommunikasjonsarbeid.* Styrk stedskvalitetene og utvikle nye – og husk å fortelle om resultatet.

Kilde: Distriktssenteret. Hentet fra www.distriktssenteret.no

Figur 7 Har Rana kommune brukt 10-punktsmodellen i sitt arbeid? Kilde er NOU 2020:15.

Kommunedirektøren og kommunaldirektør for oppvekst og kultur har gjentatte ganger vist manglende kjennskap til lokale forhold og styrker. Dette mener vi ikke gagnar kommunens optimalisering av drift, og burde ligge til grunn for utviklingen.

I høringsnotatet står det at demografiske endringer og økte utgifter til eldreomsorg gjør at skolestrukturen må kuttes. Men det er et veldig kortsiktig perspektiv. Skal vi snu befolkningstrenden, må vi gjøre det motsatte – legge til rette for at folk vil flytte hit og bli boende. Da kan vi ikke kutte i det som gjør Rana attraktivt for barnefamilier.

Samtidig peker høringsnotatet på at en av de store utfordringene fremover blir å rekruttere folk til oppvekst, kultur, helse og omsorg. Nettopp derfor må vi styrke, ikke svekke, forutsetningene for bolyst. Skonseng er et slikt sted. Her har både skolen og barnehagen stabile elevtall og ingen rekrutteringsproblemer. Å svekke tilbudet i en bygd som fungerer, vil være å gå i feil retning.

Skal investeringene kommunen gjør i næringsutvikling og infrastruktur faktisk lønne seg, må folk ha lyst til å bosette seg her. Et godt og allsidig oppvekstilbud er helt essensielt for at folk skal velge Rana som sitt hjemsted.

Turisme

Når får vi storflyplass og dypvannskai som blant annet skal ta imot cruiseskip. Skal vi satse på turisme? Hva skal vi i så fall tilby dem? Båttransport og tur til Svartisen, tur til Grønligrotta, Sætergrotta, Visit Plura? Alle disse er avhengige av at barnefamilier fortsatt har mulighet og ønske om å bo i Skonseng skolekrets. Eller kanskje vi heller skal vise dem at det fortsatt finnes internatskoler, som kommunen var nødt til å etablere da grendeskolene ble lagt ned selv om det er en mye dyrere løsning enn å beholde grendeskolene?

I denne anledning ønsker vi å løfte frem ei rovdrift vi kjenner stadig mer på. En del av dette er reiselivets reklamering av privatmenneskers eiendom, uten deres samtykke, noe som har resultert i en enorm økning i turisme og slitasje på lokale skatter. Fordi aktører ville fremme Rana som destinasjon har lokalmiljøet i flere år slitt med dritt, toalettpapir, uvettig bruk av allemannsretten til ulempe for innbyggerne, og verst av alt: en enorm forverring av trafikksikkerheten, som også rammer skolebarna. Det har forsøkt å bli rettet opp i ved å slutte markedsføringen, men skaden er allerede skjedd og turismen er kommet for å bli i overskuelig fremtid. Det er ei heller mulig å gjøre om slitasjen på Marmorslottet.

Det er mange mennesker som liker å benytte fjellsidene i Rauvassdalen til vintersport. De parkeringsplassene de kan benytte seg av holdes snøfri og åpne av de lokale innbyggerne, gjort på dugnad, også av egeninteresse for å holde veien farbare og unngå uvettig parkering i smale hovedveier, likt det vi ser i påskefjellet i Sør-Norge.

Vi opplever at distriktet kun er til som rekreasjonsområde, og ikke innehar egenverdi i form av verdiskapning, og et viktig oppveksts- og livsmiljø.

Derfor reagerer vi så sterkt på at våre barn, våre livsvilkår, igjen skal bli offerlam for fellesskapet, når vi gang på gang har gjort prognoser til skamme og klart å snu en begynnende nedgang til vekst ved å investere og utvikle egne lokalmiljø.

Barnets beste

"Barn har rett på like oppvekstvilkår, uavhengig av hvor de bor, og de har ikke tid til å vente" skriver UNICEF i sin nyeste kommuneanalyse, hvor Rana kommune kommer dårlig ut med en 316. plassering av 336 mulige.

Det fulle sitatet fra rapporten er:

"UNICEF Norge håper at alle med makt til å endre, leser denne rapporten og tar på alvor det som står. Barn har rett på like oppvekstvilkår, uavhengig av hvor de bor, og de har ikke tid til å vente."
18. september ble UNICEFS kommuneanalyse tatt opp i Utvalg for oppvekst og kultur, og påfølgende tatt opp i formannskapet 24. september.

Begge ganger ble det presisert hvor lite hensiktsmessig rapporten er med bakgrunn i hvordan tallene er brukt. Det ble trukket frem at ingen lignende rapporter behandles i et eget møte, men at alle KAN være en del av budsjettbehandlingen senere i høst.

I lys av den enormt viktige oppvekststrukturprosessen som nå pågår i kommunen, hvorfor er det ikke ønsket av kommunens ledelse, hverken administrasjonen, kommunestyret, formannskapet eller de relevante utvalgene, å sette av tid til et eget møte for behandling av disse rapportene? Er det forventet at kommuneadministrasjonen skal inkludere disse aspektene i det pågående skisseprosjektet?

Dersom aspektene løftet frem i de relevante rapportene ikke blir inkludert i skisseprosjektet er det nødvendig med et eget møte hvor UNICEFs kommuneanalyse, kommunebarometeret og andre relevante rapporter blir gjennomgått og brukt som en del av grunnlaget i den kommende strukturendringen i oppvekst og kultur.

Politikere i kommunestyret, kan dere ta til etterretning de konsekvenser manglende ressurser til barn og unge har på sikt?

Politikerne snakker om å ta valg som blir best mulig for flest mulig. Det bor flere barn i bynære områder, og med kun tanke for antall vil distriktsbarna alltid tape. Vi ber politikerne innstendig om å også vektlegge graden av påvirkning av oppvekstvilkårene!

Vi i distriktene er inderlig lei av å kjenne oss som tredjerangs, eller kanskje mer fjerde- eller femterangs, borgere. Alle barn har rett på like oppvekstvilkår, uavhengig av hvor de bor. Eller som kommunaldirektør for oppvekst og kultur presiserte i forrige informasjon- og medvirkningsmøte: likeverdige oppvekstvilkår.

Økonomien i forslagene

Rana kommune viser til demografiske endringer og at statlige overføringer i større grad vil gå til eldreomsorg enn til barn og unge. Det sies at skolestrukturen må endres for å spare penger. Men det står ikke helt i stil med virkeligheten – kommunen gikk med over 140 millioner i overskudd i 2024. Dette handler ikke om trang økonomi, men om hva man velger å prioritere.

Vi forstår at det finnes demografiske utfordringer i årene som kommer, men det kan ikke brukes som argument for å svekke områdene med framtidspotensial. Som vi har vist i dette høringssvaret, er Skonseng en bygd i vekst – her bosetter unge familier seg, her er det aktivitet, samhold og næringsliv som fungerer. Dette er et lokalsamfunn som allerede går av seg selv. Det eneste kommunen trenger å gjøre, er å bevare og støtte opp om skolen. Resten går av seg selv.

Til tross for dette vurderes tiltak som kan rukke ved nettopp det som fungerer. Det er uklart hvordan kommunen faktisk har regnet på dette. Kostnader til utbygging av mottaksskoler, mer skoleskyss og midlertidige løsninger er ikke synliggjort i høringsnotatet. Det gir et ufullstendig bilde av hva man egentlig sparer – og det er høyst usikkert om tiltaket i det hele tatt vil lønne seg. I et langsiktig perspektiv mener vi fullt og helt at dette er et tapsprosjekt for Rana.

Det hele fremstår som en regneøvelse, løstrevet fra det fagmiljøet som faktisk vil bli radikalt endret som følge av beslutningene.

Ved alle alternativer der Skonseng skole legges ned legger de økonomiske betraktningene en salgssum på 4 millioner til grunn.

Asplan Viak estimerte saneringskostanden til å være 2.5 millioner. Skal kommunen ta denne for å klargjøre tomten for salg, og sitte igjen med eg gevinst på 1.5 millioner, eller skal utbygger ta denne kostanden og betale 6.5 millioner for muligheten til å investere ytterligere millioner på denne tomten?

Verdivurderingen av eiendommen legger til grunn at tomten kan omreguleres til boligtomter/leilighetsbygg. Hvor omsettingsvennlige vil disse være? Hva vil reell verdi for denne tomten være når nærskolen er flyttet 11-14 km unna, og alle grunneierne og samarbeidspartnere i bygda er svært negativt innstilt til samarbeid med eventuelle utviklere? Bernhard Olsen brenner allerede nå inne med 4 tomter på Lappheia, for størrelsen på tomtene er for små for de familiene som vil investere og bygge et liv på bygda. En familie har søkt kommunen om tillatelse til å kjøpe to tomter og slå de sammen til én, men fått avslag. Hva er logikken i dette når Rana vil være attraktiv for barnefamilier og arbeidstakere?

«Offentlige tilfluktsrom kan ikke legges ned, mens det per i dag ikke er krav til å opprettholde private tilfluktsrom ved endringer i bygningsmassen. For denne saken er det kun Skonseng barneskole som kan bli berørt. Det er imidlertid ikke slik at en nedleggelse av Skonseng barneskole betyr at tilfluktsrommet blir lagt ned.» (*Rana kommune, 2024*)

Hvordan vil føringen om å beholde tilfluktsrommet påvirke en potensiell utviklers interesse for eiendommen? Det er mange føringer og begrensninger som kommer med i salget og omreguleringen av tomten, og det eneste som gir mening er å beholde eiendommen som skole, og enten utvikle den

offentlige skolen eller la lokalmiljøet ta risikoen og utgiftene, og utvikle en solid Steinerskole, til glede for hele kommunen.

Vi kommer ikke bort fra at ved slutten av dagen kommer alt ned til økonomi, og en kommune kan ikke drive med negative tall over lengre tid. Kommuneledelsen, både administrasjonen og kommunestyret, kan med stolthet få ros for å drifte Rana kommune økonomisk forsvarlig. Samtidig må de få hodet opp av selvsjokket og innse at å være blant de i Norge som bruker minst på barn og unge vil over tid svekke oppvekstvilkårene, og er ikke grunn til å strutte rundt som en stolt hane, med fremskutt bryst fordi andre kommuner i Norge ønsker å lære samme økonomieffektive drift.

Rana er landets 4. største kommune i areal, noe som har reelle konsekvenser for hvor mye vi kan effektivisere skoledriften før det går på vesentlig bekostning av oppvekstvilkårene for barna i distriktene.

Husk at barn er mer enn bare tall i et budsjett. De er fremtiden vår, de skal bære samfunnet videre når alderdom og sykdom svekker dagens voksne, og vi vil jo alle at de skal bli, og stifte sine familier i kommunen vår. Vår vakre, naturskjønne, allsidige kommune.

Er det mulig å dele de nødvendige renoveringene av Skonseng over flere perioder for å gjøre investeringene håndterbare parallelt med andre nødvendige investeringer i kommunen?

Det kanskje mest provoserende fra administrasjonen er forslaget om å legge ned Skonseng for å bygge ut for 30-50 millioner på Selfors. Har dere 30-50 millioner å bruke på å huse elever fra Skonseng skolekrets der, har dere også den summen å bruke på Skonseng skole der elevene er i dag.

- Vi kan ikke se at det er vedlagt noen mulighetsstudie gjort på Selfors for ombygging til å huse elevene fra Skonseng. Hvordan er dette estimatet fremkommet?
- Er det tatt høyde for vesentlig behov for ombygging og utvidelse av levere/hente-sone ved skolen? 30-50 flere barn vil benytte SFO og foreldrene vil ha behov å parkere. Det vil også være en betydelig andel foreldre som vil kjøre barna selv til skolen og det vil bli flere busser som skal ankomme skolen og slippe av/hente elever.
- Er det gjort noen beregninger på hvilke økte utgifter Rana kommune vil få for SFO når muligens samtlige barn tilhørende 8615 i 1. til 3. klasse vil benytte SFO, om lag 30-50 barn avhengig av kull-størrelse? Til sammenligning benytter i dag 28 barn skolens SFO, som tilsvarer 72 % av 1. til 3.klassingene ved skolen.

KOSTNADSNØKKELE 2024		
med strukturkriterium		
Kostnadsnøkkel	Kostnadsnøkkel	Enhetsbeløp
	2024	kr
Innbyggere 0-1	0,0058	18 912
Innbyggere 2-5	0,1348	211 085
Innbyggere 6-15	0,2527	140 590
Innbyggere 16-22	0,0241	19 024
Innbyggere 23-66	0,1081	12 325
Innbyggere 67-79	0,0605	33 867
Innbyggere 80-89	0,0806	146 423
Innbyggere 90 år og over	0,0403	310 379
Basiskriteriet	0,0163	21 243 027
Sone (bosatt spredt)	0,0103	
Nabo	0,0103	
Landbrukskriteriet	0,0019	
Innvandrere 6-15 år, ekskl. Skandi	0,0067	49 341
Flyktninger uten integreringstilsku	0,0078	15 750
Dødelighetskriteriet	0,0474	416 634
Antall barn 0-15 år med enslige fo	0,0168	56 051
Lavinntektskriteriet	0,0105	13 167
Uføre 18-49 år	0,0060	17 631
Opphopningsindeks	0,0088	
Aleneboende	0,0180	12 496
PU 16 år og over	0,0507	900 504
Ikke gifte 67 år og over	0,0474	43 711
Andel barn 1 år uten kontanstøtte	0,0163	142 229
Antall innbyggere med høyere utda	0,0179	4 177
Sum	1,0000	

Figur 8 Viser kostnadsnøkkel for Rana kommune. Kostnadsnøkkelen består av en rekke objektive kriterier, som forklarer hvorfor det er forskjeller i kommunenes utgifter til velferdstjenester. Den er et verktøy for utjevning av forskjeller mellom kommuner med ulike forutsetninger for kostnadseffektiv drift.

For barn i grunnskolepliktig alder, 6-15 år, fikk kommunen i 2024 overført 140 590 kr per barn. Slik vi har forstått inntektssystemet til kommunen rapporterer de tallene i juni hvert år, slik at inntektene blir beregnet på de tallene som har vært forgående skoleår.

Skoleåret 2023/24 var det 118 elever ved Skonseng skole. Dermed fikk Rana kommune overført ca. 16.6 millioner for disse barna.

Når barn går på privatskole trekkes kommunen 85 % av dette grunnlaget. Disse pengene går så tilbake til staten og fordeles jevnt på alle kommuner i Norge. Elevene ved privatskolene finansieres av staten ved direkte overføringer til skolen. Årsaken til at 85 % trekkes er at staten legger til grunn at 85 % av

overføringene skal dekke utgifter knyttet til elevenes skolegang (lærerlønn, vedlikehold skoler, strøm, og andre driftskostnader). Dermed skulle ca. 14.1 millioner brukes på skolegangen til barna ved Skonseng skole.

De resterende 15 % skal dekke støttefunksjoner utenfor skolen, som helsetjeneste, familietjeneste, helsestasjon, PPT, barnevern m.m.

Regnskapene til Rana kommune viser at driftsutgiftene knyttet til Skonseng skole var ca. 11.8 millioner i 2024, og utgiftene til teknisk avdeling i kommunen ca. 0.49 millioner. Av dette ble ca. 0.75 millioner gitt i refusjoner og kompensasjoner fra staten.

Tabell 6 Utdrag fra kommunens regnskap for 2024. Tall vedrørende Skonseng skole. Da lønn til driftsteknikere og renholdere er samlet for alle skoler er dette unnlatt i utdraget.

Driftsutgifter	10 772 604 kr
Før refusjon fra staten, sykkelønnsrefusjon og kompensasjon for merverdiavgift	10 772 604 kr + 78 381 kr + 433 895 kr + 47 241 kr = 11 332 121 kr
Lønnsutgifter fastlønn	1 031 802 kr
Lønnsutgifter lærerlønn	10 483 637 kr
Lønnsutgifter vikarer	594 303 kr
Lønnsutgifter overtidslønn	103 253 kr
Driftsutgifter SFO	288 967 kr
Før brukerbetalinger, annet salg av varer og tjenester, gebyrer o.l. utenfor avgiftsområdet, sykkelønnsrefusjon og kompensasjon for merverdiavgift	288 967 kr + 157 415 kr + 29 193 kr + 0 kr + 2 137 kr = 477 712 kr
Lønnsutgifter fastlønn	399 023 kr
Lønnsutgifter vikarer	1 091 kr
Utgifter teknisk sektor	485 064 kr
Strømutgifter	275 763 kr
Driftsteknikere	108 158 kr
Renholdere	51 230 kr
Kommunale avgifter	29 486 kr
Byggsikring	20 427 kr

Dette er i aller høyeste grad et estimat, da regnskapsåret dekker to ulike skoleår, med ulikt elevtall, men beregningen fungerer for å gi et bilde av økonomien rundt Skonseng skole.

I tillegg til overføringene pr elev får kommunen også 0,5 million per skole. Dermed får kommunen overført 14.6 millioner fra staten for å drifte Skonseng skole. Når kommunen vår er så heldig å være under den solide økonomiske ledelsen den er, har administrasjonen klart å slanke dette ned til ca. 11 millioner når kompensasjonene er tatt høyde for.

Basert på disse tallene har Rana kommune et overskudd i sitt regnskap ved å drifte oppvekstsektoren billig. Differansen på 3.6 millioner står kommunen fritt til å disponere der behovet er størst. Et overskudd skapt på optimalisering og marginalisering av barnas utdannings og oppveksttilbud.

Kommunedirektør Robert Pettersen gikk ut i media forrige høst og sa at nå var det ikke stort rom for videre effektivisering av oppvekstsektoren før det begynte å gå utover kvaliteten. Vi i foreldregruppa vil i aller høyeste grad argumentere sterkt for at dette dessverre allerede har skjedd, og vil vesentlig forverres når videre sentralisering i skole-Rana gjennomføres.

Rana kommune opplyser til Rana Blad en netto driftsutgift pr. elev i grunnskolen i Rana på 149.059 kroner. På Skonseng brukte de 11 millioner/118 elever = 93 220 kroner pr. elev, eventuelt 101 852 kr dersom vi legger inneværende skoleårs elevtall til grunn. Begge disse gir et betydelig «underforbruk», skal vi bruke kommunedirektørens sjargong.

Vi sliter med å se hvordan kommuneadministrasjonen forsvarer å legge ned en skole med betydelig underforbruk. Differansen mot snittet (som jo Skonseng drar ned)

- 55 839 kr x 118 elever = 6 589 002 kr ≈ 6.6 millioner per år
- eller 47 207 x 108 elever = 5 098 356 kr ≈ 5.1 millioner per år

Igjen, dette er lek med tall, og kun et estimat, men det viser tydelig hvilke trender som finnes ved økonomien på Skonseng. Vi syns det er en stor svakhet ved kommunens beregninger at de ikke kan eller vil legge frem beregningene som ligger bak deres estimer.

I begge tilfeller dekker differansen mot snittet betydelige kapitalkostnader ved oppussing eventuelt delvis nybygg på Skonseng. Legger vi til beløpet kommunen er villige til å bruke på å utvide Selfors, og vi har en helt ny skole på Skonseng. I tillegg de offentlige midlene er det stor dugnadsvilje hos både privatpersoner og næringsliv i området, og vi vil bidra til å få ned utgiftene så godt det lar seg gjøre.

Men Skonseng skole må ikke totalrenoveres for å kunne fortsette funksjonen som skole. Det er mye bedre for barnas oppvekstsvilkår og utbytte av skolegangen, å kunne starte dannelsen sin ved nærskolen, en reell nærskole, og dermed er vi bedre tjent med en vedlikeholdt, gammel skole enn ingen skole. Mer bærekraftig er det også å ta rede på det man har fremfor å bygge nytt. Mange tonn CO₂ spart.

Foreldrene og de øvrige innbyggerne på Skonseng godtar ikke lengre at barna våre brukes som salderingspost for å skape økonomisk spillerom i en stram kommuneøkonomi. Dere kan ikke ofre 100 barns oppvekstvilkår i en stadig søken etter å optimalisere kommunens regnskap.

Det billigste i regnskapsboka er at alle bor i høyblokk i sentrum, men de sosiale kostnadene og samfunnsringvirkningene ved økt sentralisering i Ranaskolen er ikke belyst tilstrekkelig noe sted i hverken høringsnotatet eller debatten for øvrig.

Viktige momenter vi ikke finner tilstrekkelig belyst i kommunens økonomiske grunnlag

- En eventuell nedlegging av Skonseng skoler gir kommunen økonomisk risiko som vi ikke finner tilstrekkelig belyst i sakspapirene.
 - Omstillingskostnader er stort sett alltid undervurdert.
 - Økt bemanning og arealbehov og dermed kostnad på drift av SFO, siden svært mange elever som flyttes (alle?) vil ha behov for SFO når de flyttes ut av nærmiljøet.
 - Hva om det blir et statlig krav om trygg skolevei fra Skonseng til Selfors med blant annet gang- og sykkelvei? Når gang- og sykkelvei fra Gruben til flyplassen ble 50-60 millioner, vil det minst bli 200 millioner fra Skonseng til Selfors. For det beløpet får en bygd flere nye skoler.

Vi har også fått byggingeniører og økonomer til å se på tallene som ligger til grunn for kostnadsestimatene til Asplan Viak, og de kom med følgende merknader:

- Forventet tillegg og usikkerhetsavsetning. Denne er voldsomt høy. Faktisk er den høyere enn samme tilleggene ved en tilsvarende helt ny skole. (burde det absolutt ikke være)
- Nybygg i mulighet 0 (M0) har et kostnadsestimat på 8,4 millioner for en ny hovedinngang på 120 m² og en 30 m² garderobe. Dette virker høyt for en såpass «simpel» del av bygget som et inngangsparti og garderobe er. Hva ligger til grunn for den store utgiften her?
- Det som kanskje er verdt å merke seg er at det ikke er lagt noe som helst synergieffekter til grunn. I kostnadsestimatet har de listet opp tre rader. En for bygg A, B, C, en for D og E, og en for nybygget. Disse ser ut til å være estimert separat. Det vil jo bli billigere å bygge hvis man ser alt under ett når du ser på f.eks administrasjon, prosjektering, rigg og drift o.l
- Kapitlene felleskostnader og generelle kostnader inneholder for det meste prosjektledelse og prosjektering. Skal dette virkelig koste over 16 millioner eks. mva?
- Forutsetningene for kalkylen er hentet fra norsk prisbok og gir en veldig unøyaktig fremstilling av pris. Her er det altså brukt et passivt nybygg som utgangspunkt. Det blir veldig feil, spesielt i M0 hvor det i all hovedsak skal foregå en rehabilitering.

I norsk prisbok kan du velge en bygningstype for hva du er ute etter. F.eks. boligbygg, kontor- og forretningsbygg, idrettsbygg, helsebygg osv. Ved å bruke de tallene Asplan Viak har operert med her i estimatene sine kom byggingeniøren frem til at de har brukt bygningstypen: barneskole med gymnastikksal, 1 etasje, passivhus. Det denne kostnaden forespeiler samsvarer altså ikke med hva

som faktisk er tenkt, en rehabilitering av eksisterende bygningsmasse hvor takkonstruksjon og bærekonstruksjon ikke skal røres. I tillegg blir dette ekstremt generelt. Prisen varierer jo voldsomt om du skal ha kledning til 30,- per meter eller 140,- per meter.

Et annet punkt som blir feil her er at i estimatet som tar for seg generelle kostnader som dekker prosjektering og administrasjon er voldsom høy. Spesielt når byggeadministrasjon ligger i kapittelet Felleskostnader. Dette er et prosjekt som vi regner med skal foregå i sommerferien for skolen, typ slik det ble gjort på Rana U. At man da skal ha en kostnad på prosjektering på over 6 millioner og en byggeadministrasjon (prosjektleder og byggeleder) på over 3 millioner virker hinsides.

- I kapittelet usikkerhetsavsetning har de tatt med enn større sum en eksempelprosjektet i prisboken som er over 4000 kvadratmeter. Hvorfor?
- Kort oppsummert er estimatet for generelt, spesielt når mesteparten av bygget skal bestå og kun rehabiliteres.
- Mulighetsstudie og takstrapport samsvarer ikke. Hva er det som egentlig er nødvendig? Det er nødvendig å skille på «must have» og «nice to have».
- Ny mulighetsstudie med 1.-4. mener de altså kun skal koste 4 millioner mindre enn nybygg og full renovering av 1.-7. skole. I mulighetsstudien for 1.-4. skole tas ikke utearealene med heller.

Vårt svar vedrørende hvert alternativ

I denne delen tar vi for oss de ulike alternativene og mulighetsstudiene, og sier vår mening og belyser aspekter som ikke er belyst til nå. Vi vil forholde oss til de forslagene som berører oss, og som vi har utgangspunkt til å si noe om. De øvrige skolekretsene kjenner sine forhold best og vil best gjøre greie for de konsekvensene som berører dem.

Vi har tatt med utdrag av samlet skåre for de ulike alternativene, men dette har administrasjonen gitt som en pakkebeskrivelse, der alle punktene i hvert alternativ ligger til grunn for skåren, og ikke tiltaket ved hver enkelt skole/enhet.

Samlet skåre

Ifølge lowerket sitert i delen «Om prosessen» burde tiltaket ved hver enkelt skole også vært vurdert enkeltvis. Det at samlet skåre er gitt uten videre begrunnelse enn tabell 6 og 7, og tabell 8 og 9, gjør at det er svært vanskelig å gi en god tilbakemelding på det som er vurdert. Vi syns også det er vanskelig å vite hvilke mulighetsstudier som ligger til grunn for de ulike økonomiske betraktningene der Skonseng skole renoveres.

Vi vil gjøre vårt beste.

Alternativ 1 og 2

- Skonseng barneskole legges ned og elevene overføres til Gruben, Selfors barneskoler og Storforshei barn og ungdomsskole

Vi har tidligere skrevet om utfordringene med å integrere barna våre sosialt når avstandene blir store. Ved å dele dagens skolekrets i tre forverres denne utfordringen betydelig, da en liten andel av barna vil sokne til hver skole, og vi, både barn og foreldre, blir ikke kjent med de andre foreldrene som har tatt samme verdivalg og har kapasitet og ønske til å kjøre de milene det er mellom husene våre. Dermed blir isolasjonen og omsorgsbelastningen enda større på hver familieenhet.

Kvalitet og sosiale kriterier: 20
Skårer høyt på alle indikatorer
unntatt lokalmiljø/flerbruk.

Økonomi: 32

Skårer høyt på alle indikatorene.

Er de enorme sosiale og samfunnsstrukturelle kostnadene for den kommende generasjon verdt de minimale økonomiske innsparingene? Ref. utgreiingene våre under økonomi og selvforsyning.

En tredeling av skolekretsen er totalt uaktuelt, og vil pulverisere alle håp om gode, likeverdige oppvekstsvilkår og svekke våre barns tilhørighet til skolen og evne til å lykkes i skolegangen og evne til å finne sin plass i samfunnet.

Alternativ 3 (9)

- Skonseng barneskole legges ned og elevene overføres til Selfors barneskole

Av alternativene der Skonseng skole legges ned er dette det minst skadelige for barnas oppvekstvilkår og utbytte av skolegangen.

Dessverre vil utfordringene ved lengre skolevei og sosial isolasjon på fritiden, også oppstå i dette alternativet, og det er vanskelig å finne avbøtende tiltak som vil minke belastningen på barna og deres familier, slik at vi ser tiltaket som tolererbart veid opp mot den økonomiske gevinsten.

Som vi grundig begrunnet under økonomi er det urimelig å bruke 30+ millioner på utbygging av Selfors skole for å huse våre elever, når de samme millionene kunne vært brukt til de mest nødvendige tiltakene på vår skole og en god del arbeid tatt på dugnad for å utbedre enda mer.

Dette alternativet vil også svekke fagmiljøet og elevgrunnlaget ved Storforshei skole, og vil mest sannsynlig føre til nedlegging av ungdomsskolen der få år etter.

Hvordan dette alternativet kan skåre høyt på reisetid, lokalmiljø og flerbruk syns vi er vanskelig å forstå ut fra den informasjonen vi har fått fra høringsnotatet, vedlegg og svar på henvendelser til kommunen. Det er vår forståelse at det må være de andre tiltakene som er sauset sammen med nedleggingen av Skonseng skole som veier opp for de utfordringer våre barn og familiene som sokner til vår krets, vil belastes med.

Reisetiden vil bli betydelig lengre for samtlige barn som sokner til dagens Skonseng skole. Se delen om reisetid for detaljer.

Lokalmiljøet vil svekkes, og vår, både barnas og foreldrenes, tilhørighet til skolen vil svekkes.

Flerbruken vi har ved dagens Skonseng skole med samfunnshus, idrettsarena, fritidsklubb, korpslokale og samlingslokale for 17. mai, julemesse, årsfester og andre store begivenheter forsvinner. Som vi har skrevet om tidligere er bygget fylt med liv alle ukedager.

Hvorfor skal alltid bygdebarna ofres? Flere av barna som bor ute i dalstrøkene har allerede 20-30 km reisevei inn til dagens skole, hva om Selforsbarna kom opp til oss? Dette er ikke mulig å vedta 18. juni siden det ikke har vært på høring, men hvorfor er ikke denne tanken tenkt? Det er 12 km for de barna lengst unna? Det virker å være utenkelig for kommunen at bydelene skal desentraliseres for å ivareta oppvekstvilkår og forutsetninger for god skolegang for alle barna i kommunen. Vi ønsker Selforsbarna hjertelig velkommen opp, de er ca. 150 elever, våre barn ca. 110 elever, blir en fin skolestørrelse det. MEN dette alternativet vanskeliggjør muligens rekruttering til sykehuset og senker boligverdiene på Selfors betraktelig. Da er ikke lenger Selfors et bosted i sykkelavstand til jobb, for foreldre må kjøre 2 mil ekstra hver dag for å levere ved SFO, 4 mil totalt ved levering og henting. Men igjen, det er dette

Kvalitet og sosiale kriterier: 15
Skårer høyt på reisetid og lokalmiljø og flerbruk.

Skårer middels på tilgang til skolehelsetjeneste.

Svært lavt på kvalitet for læring, mestring og utvikling og rekruttering, bemanningsnorm og gode fagmiljøer

Økonomi: 36

Skårer høyt på alle indikatorene.

forslaget kommunen mener er bra for oss som bor i grendene og har virksomheten og verdiskapningen vår enten i landbruket, næringslivet på Skonseng/Røssvoll eller oppe på Heia. Vi får den avstanden ekstra hver dag. Vi kan ofres. Gang på gang på gang.

Et annet viktig aspekt er endringen av skolekretsgrenser og de ringvirkningene det får for øvrige skole-Rana. Dersom elevene ved Skonseng flyttes til Selfors, vil de naturlig sokne til Rana U og ikke Storforshei. Hva skjer da med fagmiljøet på Storforshei? Vi frykter at nedleggelse av Storforshei ungdomsskoletrinn følger få år etter, og med nedleggelsen av flere jordbruk oppover dalene.

Alternativ 4 (33)

- Skonseng skole legges ned. Elevene overføres Selfors og Storforshei skole.
Barna overføres i utgangspunktet til Selfors skole, men overføres Storforshei skole dersom foreldrene ønsker det

Det å gi rom for å velge Storforshei gir familiene med størst tilhørighet dit en mulighet til å tilpasse rammene til sine behov. Samtidig vil dette skape en fragmentering av lokalmiljøet.

Kvalitet og sosiale kriterier: 21
Skårer høyt på alle indikatorer

Økonomi: 21

Skårer høyt på endring av gjeldsgrad, mens middels eller lavt på de andre indikatorene.

Det er rimelig å anta at så få vil velge Storforshei, at fagmiljøet der vil skrumpe inn og nedlegging av ungdomsskolen kan følge få år etter.

Se ellers de øvrige alternativene for konsekvenser ved nedlegging og oppdeling av skolekrets.

Alternativ 5 (34)

- Strengt nødvendig vedlikehold av Storforshei barne- og ungdomsskole og Skonseng og Lyngheim barneskoler.

Hvorfor skårer dette lavt på kvalitet for læring, mestring og utvikling, samt rekruttering, bemanningsnormer og gode fagmiljøer?

Fagmiljøene ved de ulike skolene, de ansatte i Rana kommune, har opplevd dette som en fornærmelse og mangel på anerkjennelse av det arbeidet som utføres. Kommunaldirektøren har forsøkt å rette opp dette inntrykket ved å si at med elevtallstrendene og vansker med å finne nok hender med riktig kompetanse, vil dette være et fremtidig problem og ikke en refleksjon av arbeidet som gjøres i dag.

Dette ser vi som en syltynn ro-aksjon. På Skonseng er prognosene 88 elever i 2040, dette påvirker ikke størrelsen på fagmiljøet i stor grad. Det blir vanskeligere økonomisk å forsvare ansettelse av tilstrekkelig faglærerkompetanse til å dekke syv trinn, men alle trinnene vil være der og den gjennomsnittlige klassestørrelsen gå ned fra 16

Kvalitet og sosiale kriterier: 15

Skårer høyt på reisetid og lokalmiljø/flerbruk. Skårer lavt på kvalitet for læring, mestring og utvikling, samt rekruttering, bemanningsnormer og gode fagmiljøer.

Økonomi: 30

Skårer høyt på endring av gjeldsgrad, kapitalkostnad, driftskostnad og utgiftsbehov i et samfunnsøkonomisk perspektiv. Skårer lavt på redusert vedlikeholdsetterlep og tjenesteeenheter i oppgraderte bygg

til 13 elever. Fra et pedagogisk og relasjonelt perspektiv er 13-16 elever en utmerket klassestørrelse. Særlig når dette muliggjør samarbeid på tvers av trinn og årskull.

Vi ser det som svært positivt at dette alternativet skårer høyt på endring av gjeldsgrad, kapitalkostnad, driftskostnad og utgiftsbehov i et samfunnsøkonomisk perspektiv. Det at det skårer lavt på redusert vedlikeholdsetterslep og tjenesteenheter i oppgraderte bygg, kommer av kommunens manglende vedlikehold over tid og deres økonomiske prioriteringer på bekostning av vedlikehold. Er det billigere å unnlate nødvendig vedlikehold og presses til større renoveringer jevnlig, enn å gjennomføre nødvendig vedlikehold og øke levealderen på byggene? Dette må kommunepolitikerne og administrasjonen ta en ordentlig utredning av og et verdivalg om.

Alternativ 6 (35)

- Skonseng skole gjøres om til 1. – 4. trinn, elever i 5. – 7 trinn overføres til Selfors og Storforshei skole. Ved behov må det bygges tilbygg ved Selfors barneskole.

Dette alternativet er uaktuelt da de eneste fordelene er reduksjon i reisetid for de yngste elevene, forsvarlig sikring i buss av de yngste, og akseptabel reisetid til jobb for foreldre som benytter SFO.

Utenom dette får dette alternativet alle ulempene med fragmentering av lokalmiljø, rasering av fellesskap og sosial tilhørighet, og rasering av fagmiljø. Dette er bare et steg til fullstendig nedleggelse.

Kvalitet og sosiale kriterier: 15

Skårer høyt på reisetid og lokalmiljø/flerbruk. Skårer lavt på alle de andre.

Økonomi: 18

Skårer høyt på tjenesteenheter i oppgraderte bygg, men middels eller lavt på alle de andre indikatorene.

Alternativ 7 (36)

- Skonseng barneskole renoveres.

Hvilken mulighet for skolebygg ligger til grunn i denne økonomiske betraktningen? I delen om økonomi tar vi grundig for oss alternativene vi har ved renovering av skolen, og deres økonomiske konsekvenser.

Hvorfor skåres dette alternativet middels på tilgang til skolehelsetjeneste, når de øvrige alternativene som beholder like mange enheter skårer høyt?

Hvorfor skåres dette alternativet lavt på kvalitet for læring, mestring og utvikling, og rekruttering, bemanning og fagmiljøer?

De øvrige tiltakene ved den enkelte skole i dette alternativet er

- Storforshei barn og ungdomsskole 1-10 skole renoveres som 2-parallell. Det forutsetter at elevene fra Skonseng barneskole går på ungdomsskole her.
- Hauknes barneskole etableres som 1-10 skole.
- Ytteren barneskole etableres som 1-10 skole for ungdomsskole for elever fra Båsmoen og Ytteren.

Kvalitet og sosiale kriterier: 15

Skårer høyt på reisetid og lokalmiljø/flerbruk, middels på tilgang til skolehelsetjeneste og lavt på kvalitet for læring, mestring og utvikling, samt rekruttering, bemanning og fagmiljøer.

Økonomi: 26

Skårer høyt på driftskostnad, vedlikeholdsetterslep og utgiftsbehov i et samfunnsøkonomisk perspektiv. Skårer lavt på endring av gjeldsgrad og kapitalkostnad.

- Lyngheim barneskole legges ut for salg og elever flyttes til Rana ungdomsskole

Dette alternativet kom opprinnelig fra samarbeidsgruppa til foreldrene, på tvers av skolekretsgrenser, og det var bred enighet i foreldregruppa om at dette alternativet ville være minst skadelig for alle barna i kommunen.

Vi ser ikke hvilke argumenter kommunen har lagt til grunn for lav skåre på kvalitet for læring, mestring og utvikling. Ved å beholde nærskolen til samtlige barn i kommunen vil barna få kortest mulig reisevei, noe som styrker deres tilknytning til skolen, deres utbytte av opplæringen (ref. delen om reisevei lengre opp), og frigjør fritid. Slik vi ser dette styrker dette elevens forutsetninger for mestring og utvikling.

Fra elevenes medvirkning i denne prosessen er det tydelig at enkelte elever ved Rana U ikke ønsker å fullføre grunnskolen ved en mindre skole, og dermed gå glipp av de sosiale mulighetene ved større enheter. Likeledes vil det nok være enkelte elever ved både Hauknes, Båsmoen og Ytteren som gleder seg til å begynne på ungdomsskolen, noe nytt, stort og spennende, med større variasjon i elevgrunnlaget. Samtidig vil det være enkelte elever som vil gagnes av å få fortsette ved en mindre enhet. Skolevegring og økt fravær blant elever er et økende problem. Det brukes store ressurser på støttende tiltak for å fange opp de som faller utenfor, men på grunn av økonomi er flere av disse tilbudene nå fjernet, og ungdommene det gjelder faller utenfor samfunnet. Hvordan kan vi jobbe bedre forebyggende og økonomisk effektivt? Kan mindre enheter bidra til å trygge barn som står i fare for å utvikle skolevegring? Akkurat dette savner vi en tydelig, faglig vurdering av i denne prosessen, og slik vi tolker lovverket presentert gjennom LUFs, noe som skal ligge til grunn ved slike dypt inngripende endringer i samfunnet.

Så er det veiling av barnas interesser mot hverandre. Er det verre for barna på Skonseng å få økt reisetid til skolen på 1.5 timer per skoledag, og eventuelt splitte skolekretsen i flere deler der graden av sosial isolering på fritiden øker med grad av splitting, enn det er ille for ungdomsskoleelever å få tre år til ved samme skole? Det blir kanskje kjipt for alle, men hvem blir det minst kjipt for? Hvem blir det mest skadelig for? Hadde det vært snakk om våre barn som måtte gå på 1.-10. skole for å sikre andre barn i kommunen en nærskole under samme forutsetninger som her, så ville vi ikke nølt med å fremsnakke det alternativet for våre barn og politikere. Da Rana U ble en virkelighet og Dalsgrenda og Alteren rauk, og Skonseng og Utskarpen var på blokka, var det flere av oss i foreldregruppa på Skonseng som soknet til de skolekretsene, men skjønte med sorg at våre kretser måtte ryke før Skonseng, for Skonseng er for langstrakt. Det kan ikke forsvares på noe vis, hverken da eller nå. Nå er heldigvis ikke Utskarpen på blokka, men samme visa der. Den kan aldri bli annet enn 1.-10. skole, om så Bustneslia utbedres. Barna deres fortjener bedre enn å busses store deler av ungdomstiden. Ranaskolen er så sentralisert som den kan bli.

Vi ser ei heller ikke hvilke argumenter kommunen har lagt til grunn for lav skåre på rekruttering, bemanning og fagmiljøer.

I dag er det lærere som underviser valgfag som er ansatt både hos fylkeskommunen og kommunen, og pendler mellom arbeidssted Mjølan og Rana U. Tidligere reiste valgfaglærere mellom de ulike ungdomsskoleenhetene i Rana. Å samle fagmiljøet har nok bedret arbeidshverdagen til disse lærerne, men til gjengjeld har elevene måtte transporteres lengre. Vi må ta et aktivt valg og veie opp

arbeidstakers reisetid opp mot barnas reisetid, og som forelder er det tydelig at mindre reisetid og mer fritid for barna er viktigst for oss. De er i utviklingsfase og trenger tid og rom til å hente seg inn etter lange dager på skolebenken. De har en svakere stemme enn oss voksne, og det er vårt ansvar som foreldre å bære deres stemme og behov inn i de store samfunnsdebatter.

Så må vi se på dagens lærerutdanning: Der er det mange som utdannes 5.-10. trinn, som veldig lett kan anvendes fleksibelt ved en 1.-10. skole.

Så kan vi diskutere attraktivitet ved arbeidsplassen. De lærere vi kjenner ved storskolene Rana U og Polarsirkelen VGS elsker jobbene sine, men det er ikke til å neglisjere de stordriftsutfordringene som oppstår med så mange unge under ett tak. Nå har heldigvis rektorene løftet litt på sløret og gått ut med problemstillingene om hærverk og helseskadelig atferd blant elevene. Alt uten å bryte taushetsplikten, men det er mye som foregår innenfor skolens vegger som bør løftes frem og diskuteres før skolen gjøres enda større og som er relevant i vektskåla når man vurderer 1.-10. skole og nedskalere skolestørrelsene igjen. Blant annet er det en fordel at alle lærere og elever kjenner hverandre, da blir det vanskeligere å stikke seg vekk, og enklere å fange opp og sette inn tiltak mot negativ atferd. Vi må ærlig drøfte hvilke verdier vi vil gi barn og unge under danningen sin, og hvilke virkemidler vi har tilgjengelig for å drive forebyggende arbeid fremfor brannslukking altfor sent. Det skaper attraktivitet ved arbeidsplassen når de ansatte kjenner på mening og mestring, og for mange lærere er det nå på vei å forsvinne i skolen, og er en viktig faktor i hvorfor hele 44 000 lærere er utenfor skoleverket.

Kommuneadministrasjonen har så tilført en del, de anser som nødvendig for å få økonomien til å gå opp:

- Ikke – lovpålagte tjenester vurderes nedjustert kraftig for å sikre økonomisk bærekraft:
 - Nedlegging av fritidstjenesten
 - Ta ned nivået på kulturskolen
 - Ta ned nivået på biblioteket
 - Ta ned nivået på arbeidet i familietjenesten
- Redusere tilskudd og partnerskapsavtaler med 50%. Ingen nye avtaler inngås.

Vi stiller oss kritiske til at dette er nødvendige betingelser for å gjennomføre forslaget, og det er svært vanskelig å ettergå når tallene ikke er presentert stykkevis og delt.

Skolebygg og arealeffektivitet – vårt svar vedrørende mulighetsstudiene til Asplan Viak

Vi har her inkludert noen kjappe utdrag fra Asplan Viaks mulighetsstudier, for at innholdet i hvert forslag skal lett hentes frem dersom det trengs. Er leseren godt kjent med innholdet i hver kan de siterte delene glatt hoppes over.

Hovedbygget (bygg A) samt gymsalen (bygg D) på Skonseng skole ble oppført i 1972. Bygg E som er koblet sammen med gymsalen, ble bygd i 1997.

Skolen består av mange ulike byggetrinn med ulik slitasje og tilstandsgrad. Det VVS-tekniske anlegget er generelt i ok stand, men bærer preg av høy alder. Det meste har nådd sin teknisk forventede levetid. Deler av det elektriske anlegget er av eldre dato, og har nådd sin tekniske levetid. Belysning og varmeovner er klare for oppgradering. Hovedfordeling, underfordelinger, brannalarm og deler av nødbelysningen framstår som nytt og i veldig god stand. Det vises til Tilstandsrapport Skonseng skole.

Dagens skole med tre fløyer gir en lite arealeffektiv skole. Skolen har mye korridorareal og lite areal til garderober og sosiale soner. Byggene har også nivåforskjeller og tilfredsstillende ikke krav til universell utforming.

Klasseromsfløyen (Bygg A) har utfordringer med dagslys til undervisningsrom og oppholdsarealer. Det krever en del ombygging for å få en moderne, arealeffektiv skole. Det er flere utfordringer med skolen slik de foreligger i dag. De viktigste er:

- *Manglende dagslys i fløy A, oppfyller ikke forskriftskravet*
- *Åpne klasseromsløsninger på småtrinnet*
- *Flere nivåer i skolen: tilfredsstillende ikke krav til Universell utforming*

Samtlige muligheter skissert av Asplan Viak ivaretar ikke samfunnshusdelens samfunnshusfunksjon. Er denne informasjon blitt gitt kommunen ved tildeling av anbudet, eller er det totalt ignorert?

Er det glemt at grunnlaget for samfunnshusdelen og nybygget til skolen ble gjort på dugnad? Er det glemt at tomten ble gitt i gave til Nord-Rana kommune i 1944 for å være friidrettsområde for daværende Skonseng skole, i dag Gammelskola, med muntlig avtale om tilbakeføring når skoledriften opphørte?

Vi syns kommunen opptrer svært ufint i møte med bygdefolket og deres gavmildhet og omstillingsevne, og deres vilje til å gjøre en innsats for fellesskapet. Vi syns det er ufint at kommunen skal rasere vårt lokalmiljø og våre oppvekstsvilkår, og samtidig gjøre inntekt på land som i god tro ble gitt som gave til skoleformål, av en av bøndene i grenda. Dersom politikerne tillater dette, er dette blant de tingene som bygger opp under mistillit og politikerforakt. Vi skriver ikke dette for å være stygge eller komme med trusler, men dette er realiteten og et viktig aspekt å løfte frem og håndtere på et skikkelig vis. Ikke bare ignorere og håpe det går over.

Ingen av mulighetene skissert i samfunnshusdelen bør realiseres, da de raserer samfunnshusets funksjon og evne til å fungere som storstue for alle grendene som sokner hit.

I dialogene med politikere og kommunerepresentanter gjennom denne prosessen har vi merket oss at hos mange har det befestet seg en tanke om at «Skonseng skole må totalrenoveres for å kunne brukes som skole» og «dersom skolen vedtas nedlagt er det fordi skolebygget ikke er egnet til skoledrift». La oss minne alle om at tilstandsrapporten som ble gitt om Skonseng skole viste få og bagatellmessige feil. Dersom kommunen gjennomfører vedtatt og planlagt vedlikehold og reparasjon av dreneringen i skolegården, som ble lovet i 2022, men nedprioritert og deretter utsatt når ønsket om nedleggelse ble fremmet året etter, vil fukten i grunnmuren fikse seg selv.

I et av vedleggene til høringsnotatet vises det til 10 millioner i investeringer ved Skonseng for å gjøre de mest nødvendige utbedringene. Dessverre har ikke kommunen svart oss hvilke tall som ligger til grunn for dette eller hvilke fokusområder de har trukket frem, noe som vanskeliggjør vår mulighet til å komme med konstruktive forslag hvor vi kan støtte opp med dugnad fra private og næringslivet.

Dette er oppsummeringen av tiltakene Asplan Viak foreslo for å utbedre TG2 og TG3:

- *Periodisk vedlikehold/tilsyn av fundamenter/Grunnmur. Bør skifte ut/utbedre grunnmursplater med skader.*
- *Utbedre overvannshåndtering, anlegge mer permeable dekker i skolegården. Sikre fall bort fra fasade. Undersøk om fuktskader på betongvegger i kjeller kan skyldes drenering. Utbedre drenering rundt kjeller.*
- *Kan skrape av/sørge for svakt fall bort fra fasade på bakside av gymsal (ved lærerparkering).*
- *Bedre drenering, utbedre sprekker i gulv og vegg i dusjrom.*
- *Gammel del (A): Enkelte vinduer i den eldre skolefløyen har TG3 grunnet manglende/ødelagt pakning, slik at det er åpen glippe til utsiden. Tiltak: Erstatte ødelagte pakninger. Forsterke lukkemekanismen (justere vrider/anslag) i vinduer i den eldste delen slik at den strammer bedre. Vinduer i den eldste delen har snart nådd sin tekniske levealder og kan med fordel byttes ut for å oppnå bedre isolasjonsevne/U-verdi.*
- *Samfunnshus: Foring/vinduskarm i samfunnshus kan slipes og lakkas på nytt. Vinduer nærmer seg teknisk levetid. Generelt: Vannbrett og beslag kan behandles med oljemaling. Eventuelt fargeløs oljebeis og deretter vanlig maling. Dette tåler termiske bevegelser i materialet.*
- *Kjeller: Overflater i dusj/garderober er slitte og gamle (TG2). Mye sprekker i epoxybelegg i dusjrom, kan være rust i bakenforliggende støpejernsrør (TG3 på overflate). Vannmerker på vegg i garderobe, mørke striper/spor etter rennende vann langs vegg fra himling. Synlige fuktskader i betongvegger (TG3). Gammel del (A): Veggoverflater i klasserom på gammel del er svært slitt. Mange hull, riper og skader og misfarging. Behov for oppgradring av overflater. (Overflater TG2). Gammel fuktskade på vegg ved teknisk rom A107. Muligens svertesopp på gulvlist (TG3)*
Tiltak: Generelt: Bør monteres sprutplate bak alle vasker og såpedispensere, samt fuges på baksiden av vask. Kjeller: Utbedre sprekker og fuktskader. Skrap av gammel maling og bruk silikatmaling på betongvegger med fuktskade. Sørg for god nok drenering langs yttervegger. Gammel del (A): Overflater i klasserom/allrom i gammel del (A) kan med fordel oppgraderes. Slitte/gamle overflater kan med fordel males for å beskytte mot fukt og dekke over mindre skader i veggoverflater. Utbedre fuktskade i vegg ved A107.
- *Gymsal: Noen skader i gulvbelegg. I gymsal er det mye ujevn svikt i gulv, slitt belegg (TG2). På scene er mye av gulvbelegget slitt bort (TG3). Tiltak: Gulvbelegg på scene kan byttes ut hvor*

det er mest skadet. Gulvbelegg i gymsal og underliggende sponplater/kryssfiner og lekter bør byttes.

- *Beslag er i generelt god stand, men er utsatt for rust enkelte steder (TG2)*
Vindskibord er i god stand, men trenger vedlikehold (TG2)

Slik vi leser tilstandsrapporten er skolen i generelt god stand, med et par større renoveringsbehov (drenering, lekter under gymsal og utskifting av enkelte vinduer), men der mesteparten er mindre vedlikehold som lett kan gjøres på dugnad og som ikke ville vært i TG2 dersom kommunen hadde utført nødvendig vedlikehold av skolebygget.

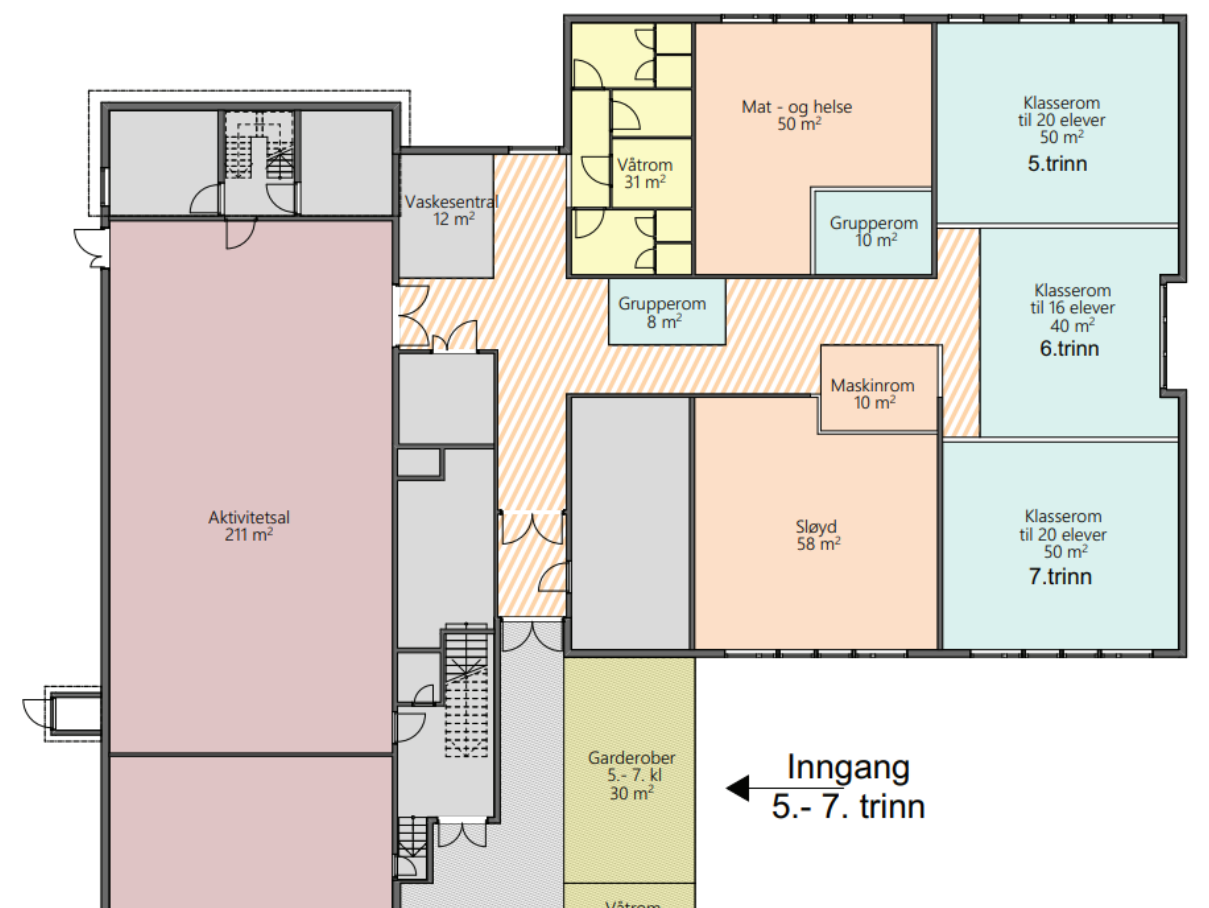
Det er en stor skam at Rana kommune ikke evner å utføre nødvendig vedlikehold av sine bygg. Selv de nye skolebyggene det er investert flerfoldige millioner i, forfaller mye raskere enn vedlikeholdet gjøres. I ønsket om å drive med overskudd osthøvelkuttet det over alt i kommunen, noe som resulterer i jevnlig behov for større investeringer i bygg, og dette blir vanskelig økonomisk med lån og renter, og da følger nedleggelse kort tid etter.

Vi innbyggere sitter med et solid inntrykk av at kommunen prioriterer overskudd i regnskapet for å styrke investeringsmulighetene, på bekostning av nødvendig vedlikehold og drift av tjenestene i kommunen. Hvordan kan kommunestyrepolitikerne godta dette?

Er økonomisk rom til å investere millionbeløp, nesten milliardbeløp, i flyplass, dypvannskai, og aksjer, verdt å sanere oppvekstvilkår og tjenestene til befolkningen? Vi anerkjenner at det er godt gjort å drive en kommune med så solid overskudd i regnskapet i en så krevende tid, men vi er sterkt kritiske til de bekostningene dette har for innbyggerne. Det er fantastisk, rett og slett formidabelt, at kommunedirektøren og hans team klarer å marginalisere innbyggernes behov så til de grader at vi faktisk kan investere milliardbeløp i helse og mestring om få år! Uten ironi er dette virkelig en bragd, og til stor glede for de eldre og deres omsorgspersoner. Samtidig savner vi så sårt å få beholde tryggheten og vår psykiske helse i distriktet. Vi er villige til å gjøre en solid innsats for å bevare våre barns oppvekstvilkår og skape gode rammer for lange liv for oss alle, men vi sliter med at kommunen motarbeider.

Mulighet 0 (M0) Renovering eksisterende bygg

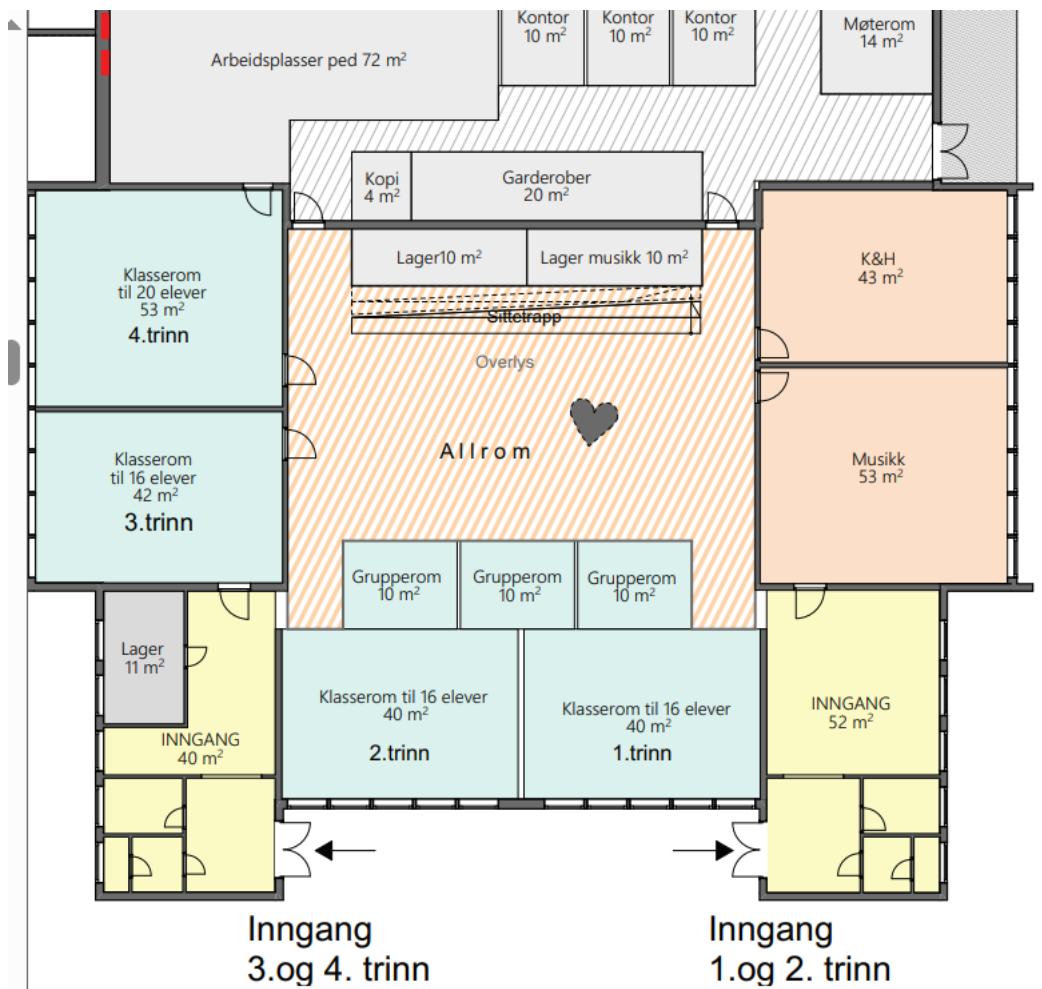
Denne muligheten behandler full oppgradering av eksisterende Skonseng skole til dagens standard. Det lille tilbygg (B) foreslås revet, mens delene A, C og E totalrenoveres. Byggene knyttes sammen av et nybygg med hovedinngang og garderober til mellomtrinnet.

Som beskrevet tidligere er ikke samfunnshusdelens funksjon ivaretatt i denne skissen. Samtidig stiller vi oss undrende til valget om å klasseromsstørrelsene Asplan Viak har valgt, når kommunen selv ønsker å ha 25 elever i hver klasse? Klasserommet i midten, som per i dag er vesentlig mindre og er et grupperom brukt til lagring, hvordan vil det være de årene med 17, 18 eller 19 elever? Vi har de kullene også.

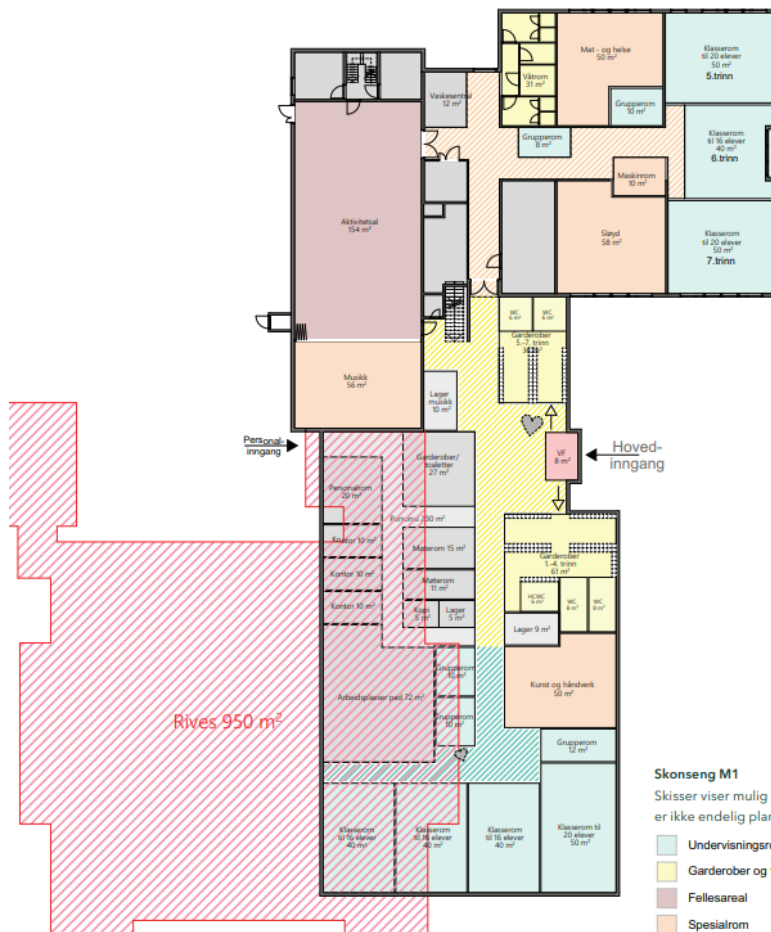
Vi stiller oss også kritiske til trivselen og mobiliteten i gangområdet når gangen blir så trang som den blir her. Vi kan ikke se brannsikkerhet ivaretatt i dette, med mindre barna skal ut vinduene.

Skolekjøkkenet blir også svært lite, og det som er tegnet inn som grupperom er i dag kjølehjørne essensielt til daglig lagring av kjølevarer og ikke minst ved storsamlinger som 17. mai, julemesse, juletefest, dåp, konfirmasjoner og andre store begivenheter.

Den gamle delen av skolen syns vi er ganske fint skissert i dette forslaget. Men igjen er klasseromstørrelsen noe små mtp de kullene vi ofte har og kommer til å få inn i skolen de kommende årene.

Mulighet 1 (M1) Delvis nybygg

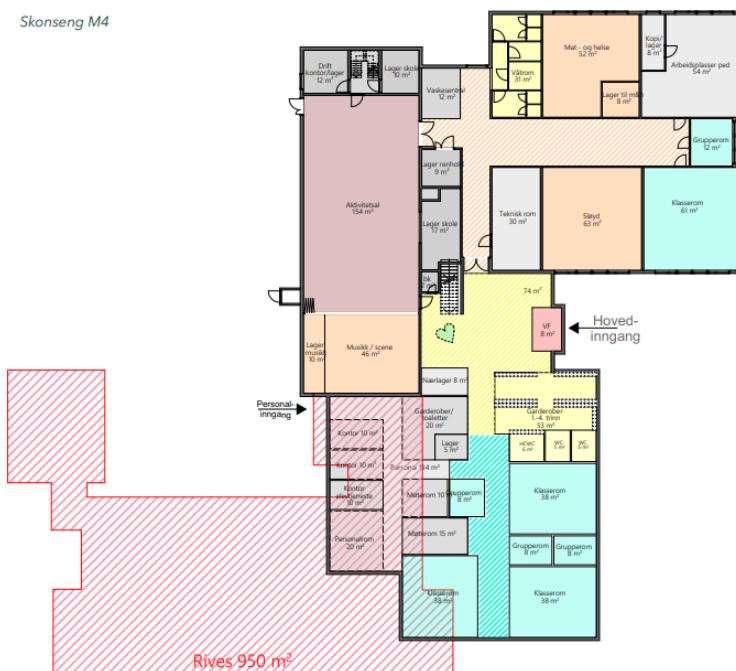
I mulighet M1 beholdes den fløy D og E, mens resterende bygningsmasse rives og erstattes med nybygg. Hele bygget skal ligge på samme plan med et felles inngangsparti for alle elevene. Nybygget løser arealkravene på en mer effektiv måte, samtidig som dagslysforholdene enklere kan løses ihht. dagens forskrifter.

I dette forslaget er det de samme utfordringene med samfunnshusdelen som i M0, og i tillegg er resten av skolen blitt altfor arealeffektiv til å kunne drive praktisk og variert undervisning.

Dette alternativet er ut fra vårt, og lærernes, skjønn uaktuelt.

Mulighet 4 (M4) Skonseng 1.-4. skole

Skonseng M4

Som besvart tidligere er 1.-4. skole uaktuelt.

Denne muligheten har de samme utfordringene som M1, og vi vil ikke bruke mer tid på å greie ut om dette.

Uteområder

Skolens uteområder avgrenses av et skogsområde i vest og sørvest, som er i bruk som opphold og lekeområde. Skolegården er av eldre standard, preget av store flater med asfalt og grus. Parkering for ansatte skjer nordvest for bygget, adskilt fra skolegården. I dag benyttes også asfaltert sone mot bygg E til parkering, noe som er utfordrende med tanke på trafikksikkerhet i adkomst til skolen. Det mangler tydelig avgrensning og ledelinjer.

Inngangspartier er ikke iht. dagens tekniske krav mht universell utforming, dette gjelder også belysning i uteområdet.

Eksisterende lekeområder har en del lekeapparater som er i god stand og egnet for videre bruk. Lekeområdene har fallsand som underlag, og det mangler universell tilrettelegging av lekeområdene iht. dagens krav. Liten grad av soneinndeling og tilrettelegging for flerfunksjonelle soner (lek/aktivitet i kombinasjon med opphold). Ballbane med grusdekke sør i skolegården mangler ballnett mot veg.

Både M0 og M1.

Dimensjonerende antall elever: 124 elever

Minimum areal uteområde (30 m² per elev): 3720 m² Generelt: Ved oppgradering må det sikres at alle utearealer tilfredsstiller kravene iht TEK 17. Skolegården skal være inkluderende og tilgjengelig, og sikre at personer med funksjonsnedsettelse også kan delta i utendørsaktiviteter.

Skolegården bør i større grad enn i dag inndeles for soner/nivåer etter aktivitet, og oppholdsarealer i forhold til alderstrinn på en naturlig måte. Ved bruk av flerfunksjonelle apparater/installasjoner, gjerne kombinert med soner for opphold, tilrettelegges for frilek og utbytte av uteområdet området over lengre tid.

Det foreslås etablert trygg og trafikksikker adkomst ved å etablere en «forplass» med sykkelparkering. Ledelinjer fører frem til et nytt hovedinngangsparti, som vil løse dagens mangler iht. UUkrav. Nye faste dekker etableres med fall til regnbed og egnede grøntområder.

Det er foreslått å supplere lekeområder med større lekeverdi og variasjon for hele aldersspennet, og soner som er universelt tilrettelagt for lek, aktivitet og opphold. Etablerte grøntområder bør bevares, og skolegården suppleres med nye grøntområder, trær, staude- og buskfelt.

Ballbane foreslås beholdt som i dag og suppleres med ballnett mot veg. Det anbefales etablere flere flerfunksjonelle sosiale soner for «henge&slenge», og et takoverdekt areal for opphold og uteundervisning.

Kommunen behøver ikke bruke mer penger på uteområdet enn å fikse dreneringen. Resten tar vi på dugnad, og i samarbeid med skolens ansatte kan vi utvikle uteområdet til å passe de behov elevene og lokalmiljøet har.

Vi ønsker ikke en nymoderne skolegård full av kunstige underlag og materialer, men et kreativt og allsidig område basert på naturmaterialer, praktisk undervisning og de behov og verdier lokalsamfunnet har.

Fra vedlegget om kostnadsberegninger investeringer de ulike alternativene ser vi at utbedringen av uteområdet på Skonseng er estimert til 7.2-7.3 millioner. Hva ligger til grunn for dette? Er det kun drenering, eller tenker det å opparbeide et helt nytt uteområde?

Vi har snakket med bedrifter som er aktuelle for å gjøre jobben med drenering, og de anslår 50-60 000 kr totalt for jobben, der 40 000 kr utgjør utskifting av asfalt da denne er i særdeles dårlig tilstand over hele skolegården. Men igjen, så ønsker vi å minske arealet med asfalt og erstatte med plen og gåstier.

En fremtidsrettet skolestruktur

Det som står krystallklart for oss er at vi kan ikke rasere oppvekstsvilkårene til barna for å frigjøre midler for å drive verdig eldreomsorg, og vi kan ikke unnlate verdig eldre- og sykeomsorg. Dermed står vi igjen med knallharde økonomiske rammer, og et enormt behov for kreativitet og nyskapende løsninger for å ivareta begge gruppene.

For å møte utfordringene med rekruttering er det viktig at vi ivaretar den frivillige innsatsen, og finner nye kreative måter å engasjere innbyggerne på.

Dette er ikke bare vår påstand, men også fremhevet i NOU 2020:15, Det handler om Norge:

«Om lag halvparten av befolkningen i Norge engasjerer seg i frivillig arbeid. Denne innsatsen er spesielt viktig for aktivitetstilbudene og sosiale møteplasser i distriktene. Personer bosatt i spredtbygde områder er i noe større grad aktive medlemmer i frivillige organisasjoner, aktive i flere organisasjoner og bidrar med flere gratistimer for organisasjonene enn resten av befolkningen.»

Fremfor å utarme dugnadsånden og engasjementet ved de få grendeskolene som gjenstår, grendeskoler som er hjertet og livsnerven i Ranas sterke distriktssentre, burde kommuneledelsen anerkjenne potensialet som ligger her i å løse utfordringene vi står overfor.

I tidligere deler av høringsvaret har vi trukket frem hvordan de tette båndene på tvers av generasjoner demmer opp for presset på omsorgsboliger og eldreomsorg.

Videre skriver utvalget i rapporten:

«Eldre bidrar i dag både i og utenfor arbeidslivet, i frivillig arbeid og i uformell omsorg for partnere, venner og barnebarn mv. Hvis økt levealder gir flere friske år, kan det ligge et potensial i at eldre med god helse også framover vil kunne bidra ytterligere med uformell omsorg og frivillig innsats på andre arenaer i lokalsamfunnet.

Forskning viser at de fleste som engasjerer seg i frivillighet som pensjonister har deltatt i frivillig arbeid tidligere. Det vil derfor trolig kreve en viss rekruttering og tilrettelegging for å få flere eldre med i frivillig arbeid.

Undersøkelser viser at eldre kan være en viktig ressurs for å løse oppgaver i lokalsamfunnet i framtiden. Mange i distriktene gir uttrykk for at de vil bidra i dugnader og frivillig arbeid til fellesskapets beste, men forventer samtidig at det offentlige legger til rette for slik innsats»

Det er ikke kun våre påstander. Nasjonale utvalg har funnet samme trender som de vi beskriver i grendene her, og dette er i aller høyeste grad ressurser vi som samfunn bør benytte oss av for å håndtere utfordringene som kommer.

I kapittel 7 i samme NOU trekker utvalget frem aspekter ved boligpolitikken som kan motvirke

«Det er en hovedstrategi i eldreomsorgen at eldre skal bli boende hjemme så lenge som mulig. Å være selvhjulpne er bra både for de eldre selv og for å begrense ressursinnsatsen i helse- og omsorgssektoren. I distriktskommuner er det relativt få eldre som på egen hånd flytter til en lettere tilgjengelig bolig for alderdommen. Liten tilgang på egnede boliger og begrenset mulighet til å selge eksisterende bolig, gjør at eldre i stor grad må bli i eneboliger som ikke er tilrettelagt for bevegelseshemninger. Mange av disse boligene ligger også usentralt til. Dette kan gjøre eldre lite selvhjulpne og redusere deres livskvalitet. Løsningen til nå har ofte vært at kommunene må ta ansvar for botilbudet til eldre som ikke klarer seg selv.»

Tiltak som sørger for velfungerende tjenester i distriktet

«Tradisjonelle distriktpolitiske tiltak har nesten uten unntak vært rettet mot næringsutvikling og jobbskaping. Tjenestetilgjengelighet og velferd har i større grad vært overlatt til den enkelte sektor og kommune. Nye distriktpolitiske målsettinger gjør at politikken i større grad bør være rettet mot og ha ambisjoner for tjenestesektoren, i den hensikt å påvirke levekår og opprettholde lokalsamfunnenes vitalitet og attraktivitet.»

Regjeringen understreker i flere sentrale dokument viktigheten av å beholde og bygge opp under varierte boforhold og -tilbud for å rekruttere og beholde kvalifisert arbeidskraft. I et helhetsperspektiv er vi dypt bekymret for de mange mulige arbeidstakerne som ikke vil finne Rana som et attraktivt bosted dersom nedbyggingen av de gode boforholdene fortsetter. I den krisen samfunnet nå befinner seg i, og som raskt forverres, er vi avhengig av å tiltrekke oss arbeidstakere som også bidrar til befolkningsvekst. Politikerne, og de eldre, trenger at det fødes flere barn, men da må det også være tilrettelagt og attraktivt å få flere barn som skal oppfordres til robuste samfunnsborgere som bygger nasjonen videre.

«Tilgang på egnede og varierte boliger har betydning for om folk etablerer seg og blir boende på et sted. Ulike befolkningsgrupper etterspør ulike typer boliger ut fra livssituasjon og livsfase.»

Når vi løfter blikket mot konkrete løsninger, ser vi at Skonseng allerede representerer mye av det som anbefales både i høringsnotatet og i nasjonale utredninger: samhold, kvalitet i oppvekstsvilkår og fremtidsrettet læringsmiljøer.

Ressurseeffektivitet og samarbeid på tvers

Skonseng skole og Skonseng naturbarnehage har et tett og unikt samarbeid – det er faktisk bare et gjerde som skiller dem. Barna ser søsken og venner i løpet av dagen, og møtes ofte ute på tur. De deler turområder, barnehagen låner skolegården når det er mulig, og skolen får låne utstyr og lavvo fra barnehagen. Barnehagebarna får også delta på fellessamlinger og andre arrangementer i regi av skolen. Det er god dialog mellom ledelse og ansatte, spesielt i overgangen til 1. klasse med felles turer og spontane møter med fadderklasse. Barna kjenner både området og menneskene før de begynner på skolen. Det gir trygghet, bygger selvstendighet og legger et godt grunnlag for læring. For det viktigste i småskolen er ikke effektive skoler og antall spesialister – det er trygge rammer og gode relasjoner.

Innovative læringsmetoder

Skonseng skole praktiserer allerede tverrfaglig og prosjektbasert læring, de bruker ofte natur, uteområder og lokalhistorie i undervisningen. Dette gir et godt grunnlag for videre utvikling, og stemmer overens med det kommunen selv trekker fram som et kjennetegn ved skolemodellen i Rana:

«I motsetning til enkelte andre europeiske land er det vanlig at barn i grunnskolen og videregående skole i Norge – spesielt i regioner som Rana – deltar aktivt i natur- og utendørsaktiviteter i skoletiden. Denne tilnærmingen samsvarer med det som ofte omtales som 'den nordiske modellen', et kjennetegn ved skandinavisk utdanning.» (Haugen v/Rana kommune, 2025, egen oversettelse)

Samarbeid med lokalsamfunnet og miljømessig bærekraft

Skolen samarbeider allerede tett med landbruksnæringen i nærområdet, og dette gir elevene mulighet til praktisk og relevant læring. I tillegg ligger Reinforsen kraftverk og HAF avfallsforedling i gåavstand, med gode muligheter for undervisning i bærekraft og miljø. Flere reiselivsbedrifter i området gir også læringsarenaer knyttet til geologi og lokalt næringsliv – en sektor kommunen selv har definert som et satsingsområde.

Oppsummerende tanker

Vi ønsker at politikerne i Rana

- griper muligheten til å bygge et attraktivt Rana der demokratiet og bolysten er i hovedsetet
- prioriterer investering i fremtidens voksne, fremtidens arbeidskraft

Å legge ned skolene i bygd og bydel er feil strategi for å skape bolyst. Slik vi ser det så skapes det ikke bolyst slik kommunen driftes nå. Vedvarende uro rundt vedtatt skolestruktur skaper utrygghet og lite framtidstro. Rana er en kommune med gode forutsetninger for vekst og trivsel i både by og bygd, men skolene er selve fundamentet for at folk skal trives og bo der de bor. Frykt for nedlegging og flytting av skoler og skolekretser skaper usikkerhet og reduserer viljen til å etablere seg og investere i lokalmiljøet. (I tillegg bygger det opp under politikerforakt og mistillit til systemet når valgløfter fratres litt for ofte.)

FAU Skonseng frykter for irreversible endringer i skolestrukturen i Rana, som ikke er til barnas beste.

Kommunedirektøren fremhever kvalitet som en prioritet, men viser samtidig til økonomiske realiteter som avgjørende for skolestrukturen. Argumentet om kvalitet holder imidlertid ikke: En større skole med flere ressurser kan ikke veie opp for de belastningene barna fra Skonseng påføres – en uholdbar lang skolevei, tap av nærmiljø og svekkede sosiale relasjoner.

Samtidig åpner kommunen for at skolene som skal ta imot elever kan bli overfylte og lite fleksible i en overgangsperiode på to år, med den begrunnelse at det vil "gå seg til" over tid. Dette er svært alvorlig. For barn helt ned i femårsalder, og oppover i de laveste trinnene, vil en slik omstilling kunne få store konsekvenser for trygghet og trivsel. Og for elever som allerede har opplevd koronastengte skoler,

betyr det at flere år av grunnskolen deres blir preget av ustabilitet og forringet læringsmiljø. Slike inngrep i barns hverdag kan ikke rettferdiggjøres med antakelser om en usikker og negativ demografisk utvikling.

Det er ikke barna på Skonseng som skal bære byrden for kommunens økonomiske prioriteringer. Barnas fritid, sosiale liv og skolehverdag ligger nå i politikernes hender.

Vi forventer at dere setter barnas beste først – og avviser forslag som svekker deres trygghet, utvikling og framtid.

Spørsmål til kommuneadministrasjonen

1. Vi syns ikke det kommer frem i tabell 8 og 10 hvilke faglige begrunnelser som ligger til grunn for de ulike skårene. Innholdet i tabell 7 og 9 er altfor generelt til å gi leseren en forståelse av de faglige vurderingene som ligger til grunn i hvert enkelt tilfelle. Dette mener vi at er på sin plass blir gjort offentlig. Dette er bedt begrunnet gjennom begjæring om innsyn, men ikke besvart annet enn med tabeller uten dypere forklaring. Dersom kommuneadministrasjonen ikke gir denne inngående forklaringen er det vårt inderligste håp at kommunestyrepolitikerne krever dette fremlagt.
2. Se også punktene under «Viktige momenter vi ikke finner tilstrekkelig belyst i sakspapirene»
3. Når vurderingskriteriet «Trygg og god reisevei - reisetid» er endret til «Reisevei», inkluderer det også tryggheten på reisevei fremdeles?
4. Hvorfor er vurderingskriteriet «inkludering, tilhørighet - Størrelse skoler og barnehager» fjernet i 2. og 3. høringsnotat? Dette kriteriet er sammen med reisevei det som berører Skonsengbarna mest. I 1. høringsnotat er punktet beskrevet som

«Det er avgjørende at barn og unge får oppleve tilhørighet og vennskap, noe som påvirker deres selvtilit og identitetsutvikling. Barn og unge trenger et sosialt fellesskap hvor de kan delta aktivt og oppleve sosial tilhørighet og interaksjon. Mobbing angår hele skolemiljøet og griper også inn i elevenes fritid. Mobbing er et sosialt fenomen, og forskningen viser at dette problemet ikke er knyttet til skolens størrelse, men snarere til det sosiale samspillet blant elevene. Ved større enheter vil det være flere muligheter for å innlede vennskap og finne noen med felles interesser.»

I 3. høringsnotat finner vi beskrivelsen

«Her har vi vurdert følgende kriterier: - Tilgang på pedagoger, faglærere, fagarbeidere og spesialpedagoger - Tilgang til tverrfaglig kompetanse - Fysisk tilgang til fellesskapet for alle - Tilpasset undervisning og varierte læringsarenaer - Mulighet for forebygging og tidlig innsats rettet mot barn og unge»

Er tanken at inkludering og tilhørighet nå er inkludert i «Kvalitet for læring, mestring og utvikling»? Vi syns ikke det kommer tydelig nok frem hvilke vurderinger som er gjort

vedrørende den enkelte skole for å gi den skåren som gis. Dette krever loven, jamført dokumentasjonen fra LUFs. (LUFs, 2024)

5. Fra 1. til 2. høringsnotat er de sosiale kriteriene redusert fra 8 til 5, men de økonomiske kriteriene er økt fra 5 til 6, der kriteriene «endring av gjeldsgrad» og «kapitalkostnad» overlappene. Vi syns dette gir en uriktig vektning av økonomi i en avgjørelse som er lovfestet skal ta utgangspunkt i barnets beste.
6. Hvorfor er barneskolen med størst renoveringsbehov utelatt fra denne prosessen når målet er å skape en helhetlig og bærekraftig skolestruktur som skal ivareta alle barna i hele kommunen de kommende 20-30 årene? Av denne grunn mener vi premisset for de overordnede økonomiske betraktningene blir feil.

Referanser

- Amundsveen, R. (2003, september 25.). *Kronikk: Lang skoleskyss påvirker trivsel*. Hentet fra Forskning.no: <https://www.forskning.no/barn-og-ungdom-skole-og-utdanning-kronikk/kronikk-lang-skoleskyss-pavirker-trivsel/1186522>
- Andersen, B., & Nilsen Trygstad, A. (2022, april 23.). *Staten står fast på tvangsmulkt i skolemiljøsak – kommunen vurderer rettssak*. Hentet fra NRK Nordland: https://www.nrk.no/nordland/staten-star-fast-pa-tvangsmulkt-i-skolemiljosak-_rana-kommune-vurderer-rettssak-1.15922799
- Bufdir. (2025, april 3.). *Lovverk som forplikter kommunene*. Hentet fra Fagstøtte barnevern og oppvekst: <https://www.bufdir.no/fagstotte/barnevern-oppvekst/foreldrestotte/foreldrestotte-lonner-seg/lovverk-som-forplikter-kommunene/>
- Distriktsenteret. (u.d.). Hentet april 9. , 2025 fra Distriktsenteret: <https://distriktsenteret.no/>
- Furunes, J. E. (u.d.). *Et skråblikk på skoleutviklingen i Rana fra 1963 til 2023*. Hentet fra Rana Blad: <https://www.ranablad.no/et-skrablikk-pa-skoleutviklingen-i-rana-fra-1963-og-til-2023-jeg-var-en-av-de-radikale-som-sto-overst-pa-barrikadene-tidlig-pa-70-tallet-den-historiske-lardommen-vi-tok-feil/o/5-42-1154525>
- Haugen v/Rana kommune. (2025, januar 16.). *Primary and Secondary Education*. Hentet fra Rana kommunes hjemmesider: <https://www.rana.kommune.no/moving-to-moirana/education/primary-and-secondary-education/>
- Justis- og beredskapsdepartementet. (2022, februar 1.). *Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven)*. Hentet mars 31. , 2025 fra Lovdata: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21-30/bkn/ARTIKKEL_3#bkn/ARTIKKEL_3
- Leknes, S., & Løkken, S. (2024, juni 5.). *Befolkningsframskrivinger for kommunene 2024*. Hentet fra SSB: https://www.ssb.no/befolkning/befolkningsframskrivinger/artikler/befolkningsframskrivinger-for-kommunene-2024/_attachment/inline/ca130107-4289-477e-8761-5c012fa9854e:fb45379c08b73156b767ae8214959b58f6b86312/RAPP2024-20.pdf

- LUFS. (2024, oktober 30.). *SKULE-NEDLEGGING - GJELDANDE FORVALTINGSREGLAR*. Hentet fra LUFS Landslaget for nærmiljøskolen: https://www.lufs.no/files/2024/10/2024_10_31_skule-nedlegging-forvaltingsreglar_31_10_2024.pdf
- Nordahl, T., & et. al. (2022). *Skolestørrelse og sammenhenger med elevenes trivsel og læring*. Hamar: Høgskolen i Innlandet.
- Nyhetscenter Nordland. (2024, oktober 24.). *Høyesterett: Rana kommune kan ikke saksøke staten i tvangsmulkt-saka*. Hentet fra NRK: https://www.nrk.no/nordland/hoyesterett_-rana-kommune-kan-ikke-saksoke-staten-i-tvangsmulkt-saka-1.17096022
- Rana kommune. (2024, juni 19.). Hentet fra Kommuneplan 2024-2036 Rana kommune samfunnsdel med arealstrategier: <https://pub.framsikt.net/plan/rana/plan-5c1f999f-abbe-4de7-be5a-e7dd442d0a73-39587/#/>
- Rana kommune. (2024, november 24.). *Verdivurdering*. Hentet fra Rana kommune: https://www.rana.kommune.no/_f/p2/ic38ca2be-8051-4f2f-8956-2d2f972bfc31/verdivurdering-eiendom.pdf
- Rana kommune. (2025, februar 20.). *Rana kommune leverer et bedre resultat enn forventet*. Hentet fra Rana kommune: <https://www.rana.kommune.no/vare-tjenester/om-rana-kommune/kunngjoringer-og-horinger/kunngjoringer/rana-kommune-leverer-et-bedre-resultat-enn-forventet.21867.aspx>
- Sollie, I. (2023, oktober 9.). *Hva er det med Finland?* Hentet fra Utdanningsforbundet: <https://www.utdanningsforbundet.no/fylkeslag/trondelag/lokallag/trondheim/nyheter/hva-er-det-med-finland/>
- SSB. (2020, januar). *Sentralitet 2020*. Hentet fra Standard for sentralitet: <https://www.ssb.no/klass/klassifikasjoner/128/korrespondanser/986>
- Thune, T., & Pedersen, J. W. (2024, november 25.). *Skole og utdanning i Finland*. Hentet fra Store Norske Leksikon: https://snl.no/Skole_og_utdanning_i_Finland
- Utdanningsdirektoratet. (2024, desember 4.). *Individuell tilrettelegging*. Hentet april 9. , 2025 fra Veileder om tilpasset opplæring og individuell tilrettelegging: <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/skole-og-opplaring/veileder-for-tilpasset-opplaring-og-individuell-tilrettelegging/5.-individuell-tilrettelegging>
- Utreddning fra et utvalg oppnevnt ved kongelig resolusjon 11. oktober 2019. (2020, desember 4.). *NOU 2020: 15 Det handler om Norge Utreddning om konsekvenser av demografiutfordringer i distriktene*. Hentet fra Regjeringen.no: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2020-15/id2788079/>
- Utreddning fra et utvalg oppnevnt ved kongelig resolusjon 20. november 2020. (2023, mars 29.). *NOU 2023: 9 Generalistkommunesystemet*. Hentet fra Regjeringen.no: <https://www.regjeringen.no/contentassets/5a25f42bd97345c29593c03a515738d2/no/pdfs/nou202320230009000dddpdfs.pdf>